Het magazine rond de natuur en de streek van Belgisch Luxemburg

Regards d'Ardenne

Gratis
Nummer 3 - maart 2013
www.arden-nature.be

BLIK OP de Ardennen

Mijn Ardennen • Op ontdekking in de natuur • Ardens vakmanschap • Er even helemaal uit • De Ardennen anders • Ardennen zonder grenzen • Blik van de jongeren

FIETSEN

Over groene paden en fietsknooppunten

© Laetis reportage 2012

LEISTEENWERKERS
Herinneringen van een "scailleton"

De TUIN
een gedeelde passie

De KRUIDENIERS van HIER

27
Het **Land** van de **Famenne** op de **fiets**

32
Het erfgoed dankzij de **groene wegen**

4 DE ARDENNEN VAN EDMOND DAUCHOT

ALS DE ARDENNEN GRIJS KLEUREN 9

12 Fernand Pirlot, "Scailleton", altijd vrijuit
14 La Morépire in Bertrix, een erfgoedwaarde
17 Een genootschap om de herinnering te bewaren

24 *ESCAP'ÂNES: dolle pret op stap met ezels*
41 *ARDENNE TOURISME GPS: een mooi Belgisch-Frans verhaal*

35

TOCHTEN Cahier

Op de fiets…

26

Passie …
wordt gedefinieerd als een levendige belangstelling voor iets, een sterke emotie die niets met het rationele te maken heeft.

Dit gevoel was onmiskenbaar aanwezig op de weg die onze redactie tijdens de voorbije twee jaar heeft afgelegd. Dankbare ontmoetingen, anekdoten en hechte banden zijn ontstaan met mensen op het terrein. Mensen die ons hun visie toonden zonder toegevingen. Onvermoeibare gepassioneerden met volhardende motivatie. Mensen voor wie rijkdom geen synoniem is van geld maar van kennis en ervaringen uitwisselen. Ardenners die hun land willen behouden zoals het altijd is geweest: een serene plek, halverwege de natuur en de menselijke voetdruk. Een plek waar we kunnen wegdromen in de schone landschappen met de typische geuren en smaken.
Al deze verrijkende ontmoetingen hebben ons overtuigd dat passie de motor is van ons lichaam en onze ziel. Het is de drijfveer om moeilijkheden te overwinnen en het geeft ons redenen tot bestaan.

Zonder u zou Blik op de Ardennen niet bestaan. Zonder hen zouden de Ardennen niet zo rijk zijn als wij ze kennen.
De Franse schrijver Henri Duvernois verwoordde het als volgt: "La passion, c'est l'amour des autres... "
. . . om over na te denken !

En vooral, geniet ervan !
Het team van "Blik op de Ardennen"

18 DE KRUIDENIERS VAN HIER
19 "La Fée Verte" in Anlier
22 "Saveurs d'Ici et d'Ailleurs" in Marche-en-Famenne

GEOCACHING 46
De "high tech" schattenjacht

35 MIJN MOOIE TUIN
36 "Le Jardin d'Eden" in Frassem
38 "Le Bouillon blanc" in Sensenruth

50 *Alle afspraken met de natuur* 56 *Patchwork*
57 *Mails en brieven* 59 *Kaart*

"Veel verdienste heb ik waarschijnlijk niet, maar wie er mij een beetje wil toekennen, zal wel moeten toegeven dat ik heb geprobeerd om poëtisch te leven volgens mijn denkwijzen. In een tijd dat het een hele uitdaging en opgave is om dat te doen"
(Januari 1954)

De Ardennen van Edmond DAUCHOT

■ door ***Jacques Cornerotte.*** *Foto's:* ***Edmond Dauchot***

Jarenlang leidde de bewoner van de pastorie van Ollomont een teruggetrokken bestaan in zijn geliefde Ardennen. Zijn hele volwassen leven wijdde hij aan de streek. Die begeestering, dat nooit aflatend werk (hoewel hij het zelf vast niet zo noemde) leidden tot duizenden notities, drie lange manuscripten die helaas nooit werden uitgegeven, en meer dan 18.000 negatieven. We hadden twee indringende gesprekken, met zijn schoondochter en met de eigenaars van de twee oude pastorieën (ja, ja!) van Ollomont. Laten we zo trachten een beeld te schetsen van de *'fotograaf van de Ardennen van toen'*. Met dank aan Maggy, Sophie en Michel, die op hun manier de nagedachtenis aan Edmond Dauchot, de discrete lofzanger van de Ardennen, in ere houden.

Edmond Dauchot in zijn woonkamer.
Le graveur aux raquettes
Ollomont, 24 februari 1944.

Op speurtocht in de Ardennen

In 1926 gaan Edmond Dauchot en zijn jonge echtgenote op zoek naar een hoekje in de Ardennen waar ze zich kunnen vestigen. Hij is nog maar twintig en verkent de streek rond Engreux en Houffalize, om een plek te vinden waar hij in harmonie kan leven met die Ardennen die hem letterlijk betoverd hebben. Nochtans was zijn levensweg netjes uitgetekend. Hij zou zijn vader kunnen bijstaan in het beheer van de familiale steenbakkerij in Gosselies. Het bedrijf draait goed, zijn bedje is gespreid. Allemaal boter aan de galg. Net zoals Jack London niet kon weerstaan aan de lokroep van het woud, trekt ook Edmond Dauchot naar die Ardennen die hem wenken. Vier jaar lang zullen Marie en hij de regio van de twee Ourthes afspeuren. Tot Emile Remy, de baas van het Hôtel du Hérou in Nadrin, ze laat weten dat de oude pastorie van Ollomont te koop staat. Het gebouw, op een steenworp van Nadrin, is indrukwekkend en biedt weinig comfort, maar dat doet er niet toe. Dit is het huis van hun dromen. Hier zullen ook Joseph en Monique geboren worden. Edmond Dauchot zal tot zijn dood in 1978 nooit meer weggaan – op elke uitzonderlijke keren na – uit de 'magische kring' die hij rond het Ardense gehucht trok.

Op zoek naar de ziel van de Ardennen

Hier wou hij leven in die harmonie, waarover hij zo vaak las in de romans van zijn favoriete auteurs die hem inspireerden: Jules Renard (*Bucoliques*, *Histoires naturelles* …), Jean Giono (*Regain*, *Colline*, *Le chant du monde* …), in de poëzie van Francis Jammes of de essays van Henri-David Thoreau (*The Maine Woods, Walden or Life in the woods …)*. Het idee blijft de dorpsbewoners verbazen. ***"Aanstoot geven of jaloezie opwekken bij velen, omdat men discreet, gewoonweg de tijd neemt om zijn leven in alle bescheidenheid te leven."*** Zo schrijft hij in mei 1950. Nochtans neemt Edmond Dauchot deel aan het dorpsleven. Hij traint de plaatselijke voetbalploeg en brengt grif momenten door in het Hôtel du Hérou, in het gezelschap van enkele vrienden. Maar hij wil vooral alles weten en alles zien van deze Ardennen, tot in het kleinste hoekje. Hij laat zich helemaal doordringen van zijn 'adoptiefland', om er volledig in op te gaan.

Veertig jaar lang zal Edmond Dauchot peilen naar de ziel van de Ardennen, in voortdurende verwondering. Het geringste dagelijkse feit is voor hem een bron van vreugde. ***"Ophouden met schrijven, met de vulpen nog in de hand, om mijn spinnende poes niet te storen, die stilletjes insliep in mijn elleboog"***, noteert hij in mei 1964. Of dit nog: ***"Het is amper lente en er liggen al bloemblaadjes van de leiperelaars op de stoeptreden."***

Wat niet wegneemt dat hij zich meer diepgravende vragen stelt: ***"De Ardennen leven of werden geleefd, gaan dood of zijn dood in tal van hun aspecten. De ingrijpende materiële vooruitgang heeft ze nog niet voorgoed verwoest, maar wel al verarmd, aangetast tot er nog maar restjes zullen overblijven. Dat spreekt uit deze boeketten van foto's uit een nabij verleden, als toefjes strobloemen die stralend uitdrogen in vazen: vreemd, mooi, levendig nog en vol ontroerende herinneringen. Ze doen denken aan een mooi seizoen in de dreef."*** (1971)

"Dit jongetje dat al naar school gaat, onder de betovering, op een avond in de rust van zijn ondergesneeuwde huis."
La Lampe à pétrole Ollomont, 3 januari 1941.

"Ver van huis, ruimt de oude boer op een augustusmiddag een heuvel in de zon. De oogst komt eraan. De bomen zijn herinneringen."
Essarteur au travail Filly, augustus 1938.

"Met de pijp in de aanslag, frank en vrij, even onvermoeibaar op stap, aan het werk, genietend."
"Gâti" après le repas de midi
Bos van Nadrin, 3 oktober 1948

"Hij schudt muziek uit, terwijl hij doffe ellende uitstraalt: zo trekt hij medelijden aan."

Vagabond à l'harmonica[1] Ollomont, juillet 1937.
[1] In het Waals werd een accordeon 'harmonica' (ârmonicâ) genoemd.

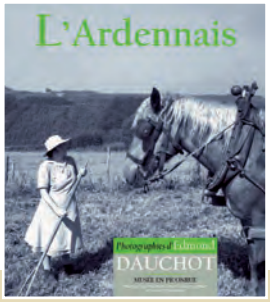
Beelden

In de eerste jaren in Ollomont schildert Edmond Dauchot de landschappen en de mensen. Vanaf 1934 gaat hij nochtans geleidelijk borstels, tubes en doeken inruilen voor het fototoestel. Het materiaal evolueerde, is handiger geworden. En het blijkt al snel een kostbaar instrument om de grote liefde van Edmond Dauchot voor de Ardennen tastbaar te maken. Landschappen, bosgezichten, rivieren, verscholen paadjes aan de rand van de sparrenbossen… de fotograaf van Ollomont 'componeert' als het ware beelden van een grote vormschoonheid. Zijn portretten van vrouwen en mannen stralen van binnenuit, alsof het fotografisch beeld een deur is die toegang verleent naar een plots onthuld innerlijk leven.

In feite laat geen enkel beeld onberoerd. Een gelaat, een silhouet, een bosweg, elke foto stelt een vraag. Ze opent een duizelingwekkende afgrond, ze toont een spoor van wanhoop, van dolle hoop of van vrede. Het lijkt alsof het ogenblik dat snel door het fototoestel werd gevat, enkel een dwingende uitnodiging is om in die eindeloze ruimte te stappen die het oog niet ziet, maar die de geest aanvoelt en heimelijk verhoopt.

Te meer daar Edmond Dauchot zeer vaak commentaar geeft bij zijn beelden, als een verlengde, een uitnodiging om verder te gaan. Zoals bij die laconieke maar veelzeggende tekst bij een hinde die net door jagers werd geveld: ***"De hinde ligt gespreid, vreselijk verwond door een grote kogel, ze heft de nek op en draait het hoofd naar de aangerende jager. En werpt, met een laatste diepe zucht, een angstige, vragende blik naar hem."***

En om deze onvolmaakte rondleiding in dit uitgebreide werk af te sluiten, deze overpeinzing die Edmond Dauchot neerpende in 1954 en die boekdelen spreekt over zijn opvatting: ***"Nooit heb ik afscheid kunnen noch willen nemen van mijn kinderziel. Ik ben maar enkel iets waard door haar, en zonder haar zou ik nergens goed voor zijn." En tot slot: "Ik heb getracht om een soort methode uit te werken om de genegenheid voor de natuur te illustreren. Het is een reeks van foto's met aanvullende teksten of afzonderlijke notities, mijn keuze uit het eindeloze scala dat de Ardennen bieden, dat land dat ik liefheb."***

Ook wij houden van de Ardennen, meneer Dauchot.

Een tentoonstelling, een boek

De faam van het Museum en Piconrue in Bastenaken blijft groeien. Het bouwde als bewaarder van de populaire tradities en het volksgeloof van de Ardennen in de loop der jaren een fantastische reputatie op.

Hier wordt ook het hele oeuvre van Edmond Dauchot bewaard. De jaarlijkse tentoonstelling van het museum is gewijd aan de fotograaf van Ollomont. Meer dan 250 foto's van de oude Ardennen geven de mannen en vrouwen die zo dicht bij de seizoenen van de aarde en de bossen leven, plots een kracht en een aanwezigheid die emotie opwekken. Het huis, de velden, de bossen, de rivier vormen een stoet langsheen de jaargetijden.

"Uit bed springen," schreef Edmond Dauchot op een dag, *"op zoek gaan naar de beelden van mist die de vallei omhult."* Dat is wat hij onvermoeibaar bleef doen. Tot ons groot genoegen.

De tentoonstelling loopt tot 30 juni 2013. Wacht niet om ze te bezoeken: u zal beslist helemaal ondersteboven zijn van de oprechtheid en de kracht van de beelden van Edmond Dauchot. U kan daarna alles nog eens bekijken in het mooie werk dat bij de tentoonstelling hoort..

Musée en Piconrue
place en Piconrue, 2 - B-6600 Bastogne
Tel: +32 (0) 61 21 56 14
piconrue@bastogne.be
www.piconrue.be

Bastogne • C2

Ollomont,
een parel in het midden van de Ardennen

Om goed te begrijpen waarom Edmond Dauchot zo gehecht was aan dit dorpje, moet men er langzaam door wandelen. Het koestert zich hoog in een vallei van een bijrivier van de Ourthe, goed beschut tegen de overheersende winden en zonnig in het mooie seizoen. Ollomont omgeeft het eilandje dat gevormd wordt door de kapel van de heilige Margareta, de eerste pastorie die aan het kerkhof paalt en de nieuwe pastorie, die in 1912 door de parochie werd overgedragen en die lange tijd werd bewoond door Edmond Dauchot en zijn gezin. De huizen sluiten zelden aan elkaar en staan gegroepeerd volgens het reliëf. Mooie Ardense volumes getuigen van de vakkennis van de generaties die elkaar hier opvolgden.

De kapel van de heilige Margaretha wordt voor het eerst genoemd in 1354 als bezitting van de benedictijnenabdij van Saint-Hubert. Ze is typisch romaans en bij het koor horen twee apsissen. Het wordt achtereenvolgens vergroot in 1745 en in 1872. In 1909 stort het schip in. Het wordt nooit meer heropgebouwd.

Op het kleine kerkhof rond de kapel liggen nog typische Ardense grafstenen. Generaties ambachtslieden hebben deze kapelletjes gehouwen uit schist of uit steen van Ottré. Ze vormen een aangrijpende schat van de religieuze kunst. In de streek van Recht (Sankt-Vith) ontstond vanaf midden de achttiende eeuw een heuse school. De decors zijn vaak naïef en aan allegorieën is geen gebrek. De muur uit droge steen rond het parochiaal 'eilandje' geeft een extra toets.

Helemaal aangedrukt tegen het rotsuitsteeksel waarop de kapel en het kerkhof steunen, is ***de eerste pastorie*** in feite een hoeve die van het huis van Edmond Dauchot gescheiden is door een steegje. Dit leidde naar de gemeenschappelijke ruimtes (stallen en schuren) van de twee gebouwen. De eerste pastorie is nog bedekt met de traditionele leistenen van de hoge Ardennen (cherbains genaamd).

Het huis van Edmond Dauchot is een zeer mooie en harmonieuze constructie met talrijke ramen die uitgeven op een tuin die het huis scheidt van de straat. Edmond Dauchot heeft het vaak over de leiperelaars aan deze gevel…

Ollomont (Nadrin) • C2

Een verblijf en een wandeling in de voetstappen van Edmond Dauchot

Gîtes, gastenkamers en vakantiewoningen onthalen u in de streek, voor een verblijf ver van alle gewoel. Door de streek van Houffalize lopen in alle richtingen bewegwijzerde wandelroutes.

www.luxemburg-toerisme.be

DE FASCINERENDE MAGIE VAN DE ONDERGRONDSE ARDENNEN

■ door *Pascale Ghislain*

De ondergrondse wereld fascineert, of hij nu natuurlijk ontstond of door de mens werd gegraven. Een afdaling in de ingewanden van de aarde roept kinderlijke gevoelens bij ons op, de angst voor een onbekende wereld, de bewondering voor een titanenwerk. Wie in de minerale wereld stapt en zich verder en verder van het daglicht verwijdert, gaat aan het dromen, komt erg onder de indruk. Een ontmoeting met de mannen van de schaduw die deze diep verscholen kathedralen bouwden of ontdekten.

We blijven hier even stilstaan bij de leisteen. Andere schatten van onze provincie bewaren we voor de volgende nummers, van de slijpsteen van de Salmstreek tot de uitgegraven grotten in het kalkgesteente van de Calestienne, waaronder de wondermooie grot van Hotton.

In 1868 zei mijningenieur Clément al over de steenkappers van de provincie Luxemburg: *"ze tonen zich zeer intelligent om het beste te halen uit de steen… hun leerschool neemt 5 tot 7 jaar in beslag…"*

Als de Ardennen grijs kleuren

Du Bellay[1] bezong meer dan eens de leisteen uit het Anjou van zijn kindertijd. *"De fijne leisteen bevalt mij meer dan marmer"*. Ook bij ons drukte de leisteen een stempel op mens en landschappen. Die laatste veranderden vaak van gedaante door de opkomst van de industriële activiteiten. Enkele oude terrils of steenbergen die door het schistafval werden gevormd, getuigen nog van deze toenmalige industrie. Laten we eens gaan kijken wat deze zwarte Ardense bergen zoal verbergen: Vielsalm, Alle, Rochehaut, Fays-les Veneurs, Bertrix, Cugnon, Géripont, Herbeumont, Neufchâteau, Longlier, Warmifontaine, Martelange…

SCHIST VROEGER

De Romeinen, die fervente bouwers, kenden oorspronkelijk enkel terracotta. Nochtans leren ze in onze streken gebruik te maken van leisteen voor de daken van hun 'villae'. Vanaf de dertiende eeuw hebben de monniken van Orval en van Saint-Hubert de leisteengroeven van de bossen van Herbeumont verworven en ontgonnen. In de zeventiende eeuw is leisteen onmisbaar geworden door het verbod op strooien daken, die maar al te vaak in brand vlogen. Tegen midden de negentiende eeuw besloten

[1] *Joachim du Bellay, de Franse zestiende-eeuwse dichter en vriend van Pierre de Ronsard, met wie hij de dichtersgroep 'La Pléiade' opricht, wou breken met de middeleeuwse poëzie. Hij werd geboren in Liré, in de streek van Anjou, en spreekt in zijn werk 'Les regrets' al zijn liefde voor zijn geboortestreek uit.*

[2] *Ardoisières d'Herbeumont sa/nv*
Benoît Pierlot en Michel Bouvy
Tel.: +32 (0) 61 41 65 41
www.ardoisieres.be

1.

2.

3.

4.

5.

6.

wetenschappelijke studies tot de uitzonderlijke kwaliteit van de Ardense leisteen en meer bepaald van de leisteen van Heurbeumont, Géripont en Vielsalm, die in de bestekken werden vereist *"voor openbare gebouwen die lang moeten meegaan"*. Nochtans zullen meer en meer leisteengroeven in de loop van de twintigste eeuw de deuren moeten sluiten. Ze krijgen zware klappen van de buitenlandse concurrentie, de transport- en arbeidskosten lopen te hoog op. Er verschijnen nieuwe producten op de markt, zoals eternit en de dakpan. De arbeiders met een op Europese schaal erkende vakkunde werkten nog volgens al te archaïsche ontginningsmethodes. Op andere plaatsen was ontginning in openlucht mogelijk.

EN SCHIST VANDAAG

In 1999 gingen Benoît Pierlot en Michel Bouvy[2] de uitdaging van een rendabele productie aan. Ze beslissen om in Herbeumont de leisteengroeve 'le Grand Babinay' nieuw leven in te blazen. Ze gaan te rade bij de oude mijnwerkers en steken hun licht ook op in het buitenland. Bij een gebrek aan rentabiliteit wordt geen leisteen meer geproduceerd. De winning gebeurt in openlucht, maar enkel nog voor de fabricage van siersteen.

Michel Bouvy, de vennoot van Benoît Pierlot, vertelt ons het verhaal van de heropstart: *"We moesten de hele werkorganisatie herzien, het personeel opleiden en de technieken moderniseren. Een deel van het materiaal uit Martelange werd aangepast aan onze site. De kwaliteiten van de leisteen van Herbeumont, zijn heel eigen kleuren, de productie op maat, spreken veel marmerbewerkers, hedendaagse ontwerpers en landschapsarchitecten aan."*

1. en 7. De hedendaagse landschaps- en andere architecten maken weer gebruik van schist.
2. Traditioneel huis van schist in Cugnon
3. Wasbekken van Warmifontaine
4. Grafstenen van het oude kerkhof van Mortehan
5. Detail
6. Klokkentoren van de kerk van Cugnon
8. Omheining van schist in Biourge (Orgéo)

7.

8.

“Ik hield van mijn beroep”

HET domein van La Morépire, in het hart van de Ardennen, draagt de naam van een zwart gesteente dat er vanaf 1889 werd ontgonnen in de vallei van de Aise, een kleine bijbeek van de Semois. Deze vorstvrije, onbederfelijke en onbrandbare steen is de schist van onze schoolborden, van de kruisen van onze begraafplaatsen… Maar het is de leisteen die de meeste ervaring en de meeste behendigheid vraagt voor het klieven. Honderden mannen werkten in de buik van deze leisteengroeve tot in 1976, het laatste jaar voor de zes arbeiders die toen nog 5 tot 6 ton steen bovenhaalden. Fernand Pirlot was één van hen.

Fernand Pirlot de “Scailleton”, altijd vrijuit

We ontmoeten Fernand Pirlot op 4 december 2012, de feestdag van de Heilige Barbara. Deze vroegere mijnwerker ging een kaars aansteken in de kapel van de heilige die hem, zijn hele leven lang, voor tegenslag behoedde. *“De risico’s waren groot. Maar gelukkig hadden we er geen weet van of vergaten we dat dikke blokken steen konden vallen of een ladder kon breken, en vooral dat het moordende stof van de schist de longen aantastte.”* Wie zijn helm niet droeg, werd wel op de vingers getikt door een ingenieur, maar tegen een plaat van enkele honderden kilo’s per dag op je hoofd was niet veel te beginnen.

Fernand is 77 en werkte 27 jaar onder de grond. Zijn vader en vier broers oefenden hetzelfde beroep uit, waarover hij met veel vuur praat. Zijn ogen, die zich zo vaak moesten aanpassen aan het zwakke schijnsel van een olielamp, lichten helemaal op bij de herinnering aan een leisteengroeve waar hij als veertienjarige zijn vak leerde. Hij startte als splijter van ‘cornus’ of schistblokken. Daarna zal hij alle andere mijnberoepen uitoefenen. Hij werkte onder de leiding van zijn broer André, maar van voortrekken was hoegenaamd geen sprake. De ‘porion’ of ploegbaas werd gekozen voor zijn ervaring in de omgang met de steen en om er het beste te kunnen uithalen.

“Ik hield van mijn beroep. We waren er allemaal gelijk. Er was geen greintje jaloezie tussen ons. We steunden elkaar. Er waren de sterke en de zwakkere, we verdeelden de taken onder elkaar, de relaties waren rechtuit en eerlijk. De jongsten werden onder de vleugels genomen. Ik herinner me nog tal van amusante anekdotes, ondanks de zware omstandigheden.”
Zoals: *“Een mijnwerker had een deel van zijn loon achtergelaten op café. De dag na het drinkgelag haalt hij uit zijn zak de doek waarin zijn boterhammen gewikkeld waren. Hij ontdekt er wat zijn vrouw er had ingestoken: een oude schoen. Hij schaamde zich erg toen een lachsalvo losbrak. Hij heeft nooit meer gedronken.”*

Na ons gesprek geeft Fernand toe dat hij een leerjongen aanzette om de mijn te ontvluchten, in de hoop dat de nieuweling een beter leven zou kunnen hebben.

De aftekenaar tekent het zaagplan van de leien uit.

Fernand heeft de dichter Marcel Leroy gelezen. Hij waardeert de schrijfsels van deze man die ouder is dan hij, uit Herbeumont afkomstig is en zelf ook leisteenwerker was. Maar zijn zoete bitterheid en zijn diepgeworteld gevoel van onrechtvaardigheid deelt Fernand niet.
De lofzanger van de Semois vertelt in *'Les chatons gelés'* over zijn eerste dag in de leisteengroeve. Ook al was hij een heel goede leerling, toch mocht hij zelf niet kiezen tussen een diploma en het beroep van leisteenwerker. Dit schrijft hij:

"Ik zal nooit meer naar school gaan. We zijn 25 oktober. Wanneer we thuis weggaan, komt net een bleke zon op. Mijn schoenen zijn zwaar, maar mijn hart is al even zwaar door alles wat het moet dragen... mijn moeder klopt aan op de deur van een kantoor. Een man doet open. – Het is dus beslist? Ik schrijf hem in. Marcel Leroy – leerjongen-steensplijter. Net als soldaten of gevangenen krijg ik mijn nummer. Er is veel lawaai in de barakken. Er is het geluid van de houwelen op de steen. Een geluid als van de pad die zich alleen voelt 's avonds, tussen het riet aan de rivier. Een geluid als van honderd klokken waarop een hamer slaat. En het kloppende geluid op de stenen die in twee splijten. Het geluid van de mokers op de stalen keggen die de grote blokken schist van soms wel tweehonderd kilo klieven. En de mannen beijveren zich in een grijze rook die opstijgt van de opengereten, gekantelde steen die door ijzer en hout werd beslagen. Een rook die dodelijk is, en die maakt dat de vrouwen van mijn dorp al heel jong in het zwart gekleed gaan. Gebogen over de steen sla ik en kijk, op de schist verschijnt een vlek. Een vlek en nog één die uitdeint als was de steen een vloeiblad. Het is waar en het is stom, maar ik heb gehuild."
MARCEL LEROY

De kliever vormt het blok om tot lei.

De snijder geeft de definitieve vorm aan de lei.

© Valérie Dion

EEN KORTE PLAATSELIJKE WOORDENLIJST OVER DE LEISTEEN

DE "SCAILLETONS"

(ook 'scailtons', in het Waals: 'scaytons): de leisteenbewerkers. Het woord komt van 'scaille', écaille. De leien daken leken immers op de schubben van vissen.

DE "SCAILLETEUX"

de leidekkers

DE "BARAQUÎS"

de arbeiders die bovengronds werken. Ze wonen in een 'barak'. Dat zijn de 'edelen van het vak': de aftekenaars of de houwers die de dikke 'spörtons' tot fijne leien versnijden.

DE "CRABOTEÛ"

de arbeider die het schistmassief doorboort en de springladingen aanbrengt, om galerijen en de ontginningskamers aan te leggen.

DE "PORION"

de meester-mijnwerker, de ploegbaas die verantwoordelijk is voor wat zich beneden afspeelt.

DE "CÔPEÛ" EN DE "ABATEÛ"

de eerste maakt de te verwijderen plaat vrij met een houweel of een pikhamer en de tweede, de houwer, maakt ze los met zwart poeder en zo nodig met een drijfhamer en keggen.

DE "DÉBITEÛ"

hakt het grote blok, 'spörton' genaamd, in kleinere stukken die draagbaar zijn.

DE "PORTEÛ"

de drager, die de versneden blokken op de rug naar de wagen draagt.

DE "TRACEÛ"

de aftekenaar die met krijt het snijplan van de verschillende formaten lei tekent die hij perfect kent.

DE "FINDEÛ"

de arbeider die het versneden blok tot leien kapt.

DE "VERDOÛ"

de steenberg.

> *Het is een bezoek dat doet rillen, niet van angst maar van terechte emotie.*

La MORÉPIRE in Bertrix, een erfgoedwaarde

Door de toeristische opwaardering van de getuigen uit het verleden kan het geheugen van de mensheid bewaard blijven. In La Morépire in Bertrix heeft Yves Crul voor het grote publiek een levend museum willen openen dat een inkijk geeft op een industrieel verleden waar nog de ziel van de vroegere mijnwerkers rondwaart.

Daar was ongetwijfeld geloof voor nodig dat bergen verzette. *"We moesten"*, vertelt hij, *"honderden m³ steenafval ruimen en vervolgens duizenden m³ water oppompen. De pompen werden op 17 december 1995 ingeschakeld en op 27 mei 1996 bereikten we de tweede verdieping van de mijn, op min 45 meter. De site is toegankelijk sinds Pasen 1997."*

Deze site geeft een idee van de ontginningswijze van een leisteengroeve en van de levensomstandigheden van de leisteenarbeiders (schailletons of scailtons). In het Waals betekent Morépire *'zwarte steen'*, die in dit deel van de vallei van de Aise, een kleine bijbeek van de Semois, van 1889 tot 1977 zal ontgonnen worden. De ontginning van de steen gebeurde er in ondergrondse galerijen op drie diepteniveaus: 25, 45 en 60 meter. De ontginningskamers waren een twintigtal meter groot aan de zijde. De blokken werden naar boven gehaald, terwijl het afval van het kappen en klieven van de blokken en het uitgraven van de galerijen achterbleef.
De initiatiefnemer heeft zich heel wat inspanningen moeten getroosten om deze site aan te leggen en in stand te houden. Maar gelukkig kon Yves Crul rekenen op de steun van overtuigde aandeelhouders en van de gemeente Bertrix.

EEN BEZOEK DAT NIET ONBEROERD LAAT

Eens voorbij het mos en de varens die tijdens de eerste meters van de afdeling aan de muren hangen, komen we geleidelijk in de buik van de aarde op een diepte van 25 meter. Daar heerst een temperatuur van 8 tot 1O graden. Het bezoek wordt toegelicht door 'levensechte' gidsen of met meertalige audiogidsen. Het doet rillen, niet zozeer van angst, maar wel bij de gedachte aan die mannen die met hun elementaire werktuigen, zoals houwelen, pieken, koevoeten, keggen, beitels en stalen klophamers die tunnels hebben gegraven en blokken tot 120 kg uit deze kamers sjouwden. Ze droegen ze op hun rug naar boven, met een jute zak die met gerst was opgevuld. Op houten ladders klommen ze naar de galerij langs een treinspoor. Het bezoek is volkomen veilig, maar spreekt boekdelen over het leven van deze 'leisteenmakers' die datzelfde solidariteitsgevoel hadden als de mijnwerkers uit de koolmijnen. Omdat wie dezelfde moeilijke momenten kende, zich verbonden voelt. Het leven van de mijnwerkers was inderdaad erg hard en ze verdienden net genoeg om hun gezin eten te geven. Maar velen nemen er met weemoed afscheid van, ook al zagen ze hun kinderen liever niet de fakkel overnemen.

MORÉPIRE BETEKENT 'ZWARTE STEEN' IN HET WAALS

Domaine de la Morépire
rue du Babinay, 1 - B-6880 Bertrix
Tel: +32 (0) 61 41 45 21
info@aucoeurdelardoise.be
www.aucoeurdelardoise.be

Bertrix • B3

PROGRAMMA'S À LA CARTE

Er worden programma's opgemaakt waarin ieder zijn gading kan vinden: de nieuwsgierigen, de lekkerbekken, de aanhangers van boswandelingen, de liefhebbers van mooie landschappen en al wie graag beweegt.

Voor een dag met het gezin of in groep: bezoek aan de mijn in de voormiddag en 's middags verschillende mogelijkheden om ter plaatse te lunchen. De namiddag kan besteed worden aan het sportieve parcours van Cap-nature. Ook gecombineerde bezoeken met 'l'Ardoisalle' in Alle-sur-Semois zijn mogelijk. Daar is de leisteengroeve te zien zoals ze was bij de sluiting in 1947. Een showparcours leidt u op ontdekking via de treffende en humoristische getuigenis van een mijnwerker van toen.

DE 'FIJNPROEVERSMIJN' IS EEN UNIEK CONCEPT IN EUROPA.

Het ondergrondse parcours is opgevat als een lekkerbekwandeling, met onderweg haltes voor het aperitief, soep en het hoofdgerecht, waaronder de 'Canadas al Rousse'. Weer aan de oppervlakte sluiten koffie en dessert het bezoek af.
Individueel bezoek mogelijk (zelfs voor één enkele persoon), elke zondag van het jaar, en elke dag na reservering voor groepen vanaf 10 personen. Aanpassingen mogelijk op verzoek.

“De weg van de sprekende stenen”

Hebt u maar een halve dag, volg dan de weg van de sprekende stenen (La voie des pierres qui parlent). Dat is een wandeling van 7 km in de vallei van de Aise, die u meer vertelt over de vele toepassingen van schist in de streek (huizen, paalwerk, grafstenen).

‘De weg van de sprekende stenen’ zoomt in op de mensen, de landschappen, het erfgoed van de schistrijke Ardennen. Deze wandelroute loopt langs de oude spoorweg van de vallei van de Aise-beek. Onderweg geven duidingsborden meer uitleg. Een roadbook is gratis beschikbaar in La Morépire.

> *“Een authentiek avontuur in een uniek kader.”*

Voor de uitdaging

CapNature biedt in de galerijen en de vroegere ontginningskamers van La Morépire een parcours van het type schattenjacht aan. Het spel duurt ongeveer twee en een half uur en wordt 25 meter diep gespeeld. Er is geen enkel gevaar en het vraagt geen bijzondere lichaamsconditie, behalve dan dat het niet aangewezen is voor mensen met claustrofobie of astma. Kinderen mogen meedoen vanaf vijf jaar. Wat primeert in het hele avontuur is organisatietalent en teamgeest. Het team van de regionale televisie Tvlux was alvast enthousiast:
“De dag in La Morépire met Cap Nature is een authentiek avontuur in een uniek kader, voor een zeer geslaagde teambuilding.”

MEER WETEN…

- *Anselot, N. Cuisines ardennaises et gaumaises.*
- *Dufour, S., 1998. Les ardoisières, les vallées d’Aise et des Alleines, foyer culturel de Bertrix, atelier patrimoine.*
- *Herry, B., en Quaranta, A., 2003. Scailleton à Warmifontaine, uitg. Weyrich.*
- *Remacle, A., 2007. Les ardoisières de l’Ardenne belge. Div. de la nature et des forêts, R.W., Travaux n°30.*
- *Soquay, L., 2003. Parcours d’un ardosier mineur, uitg. Weyrich.*
- *Monin, A., 1983. Ardennes d’hier : C’étaient des Scailletons, des fendeurs de pierre, uitg. Petitpas, Bomal s/O. Dit boek is nog beschikbaar bij de Service du Livre Luxembourgeois.*
  Chaussée de l’Ourthe, 74. B-6900 Marche-en-Famenne.

CapNature
rue du Babinay, 1 - B-6880 Bertrix
Tel. :+32 (0) 488 28 58 20
info@capnature.me
www.cap-nature.be

Een genootschap om de herinnering te bewaren

In 1998 beslissen inwoners van èn inwijkelingen in Bertrix om hulde te brengen aan zij die hun stempel drukten op de geschiedenis van onze regio. Ze willen het land van Bertrix beter doen kennen en richten een broederschap op dat ze de naam 'Scailtons de Bertrix' geven. De leden van het genootschap willen de herinnering aan de leisteenbewerkers en aan hun dagelijks voedsel in leven houden. Ze dragen trouwens zelfs de namen van de beroepen die in de leisteengroeven werden uitgeoefend: Grand Mwaisse, Craboteû, Porion, Porteû, Forgeû, …natuurlijk hebben ze zelf nooit het harde vak van mijnwerker beoefend. Maar ze willen, in alle gezelligheid, eer betonen aan deze reuzen van de dieptes. Zo bereiden ze de 'patates aux rousses' (aardappelen met goudbruin gebakken spek) en de befaamde 'Pôsté aux pommes', die aan de andere kant van het Kanaal 'apple pie' genoemd wordt. Hun groot jaarlijks feest houden ze op de laatste zondag vóór de feestdag van de heilige Barbara, die op 4 december gevierd wordt. Natuurlijk moest er ook een drankje bij horen. Dat werd de 'Moraipire', een bier dat gebrouwd wordt bij een ambachtsman van Breuvanne (brouwerij Millevertus: www.millevertus.be). Dit bier wordt vervaardigd met wonderbaarlijk water uit een put, volgens de smaak van de leden van het genootschap. Het is een mooi goudblond bitter bier met een alcoholgehalte van 9°.

De Heilige Barbara met de werktuigen van de leisteenkappers. Polychroom gietijzer, afkomstig van de mijn van Le Morépire in Herbeumont (Musée en Piconrue in Bastenaken).

De Heilige Barbara beschermt tegen bliksem, plotse dood, huidziektes, maar niet tegen kou en sneeuw! De beschermheilige van de leisteenkappers wordt gevierd bij de eerste vorst, op 4 december.

NOG EEN ZELDZAAMHEID IN MORÉPIRE

Een gepatenteerde kaas, die gefabriceerd wordt door de schapenhouderij van Acremont, rijpt in een donkere mijngalerij. Het is een kruidkaas die de passende naam 'Bleu de Schailton' kreeg. Hij werd ontworpen door meester-kaasmaker Peter De Cock. Onlangs nog werd zijn kaas uitgekozen om de beste producten van onze Ardense streek te vertegenwoordigen op het koningsfeest in Brussel. De smaakpapillen van hunne hoogheden waren in de wolken. www.bergerie-acremont.be

WIST U DIT?

De canada's zijn in feite een oude aardappelvariëteit. De term is gebleven voor de aardappelen in het algemeen. In Alle werd de koffie vervangen door cichoreibonen die in het kookwater gegooid werden (waarschijnlijk in de nasleep van de koffieschaarste tijdens de oorlog). Daarna werden er spekjes aan toegevoegd, die samen met de uien werden gegaard. Vervolgens werd alles onder de aardappelen gemengd.

TRADITIONEEL RECEPT

CANADAS AL ROUSSE

Dit recept behoort tot de al oude traditie van de Ardense en Gaumese keuken, zowel bij de arbeiders als op het platteland. De aardappelen en uien voor dit maal werden geoogst in de eigen moestuin. Het vlees van het varken dat twee keer per jaar geslacht werd, werd onder de vorige ingrediënten gemengd, en overgoten met water en cichorei of koffie, om de kleur te geven.

Ingrediënten:
500 gr vaste aardappelen, een kop koffie, 3 mooie uien, boter, zout en peper, tijm en laurier.

Bereiding:
De aardappelen schillen en in grote blokjes snijden. In een kookpot doen met de koffie, water toevoegen tot ze net gedekt zijn en ongeveer een kwartier op het vuur laten staan.
De uien snipperen en doen smelten in de boter, zonder ze bruin te laten worden.
Wanneer de uien gaar zijn, ze op de aardappelen gieten, de tijm en het laurierblad toevoegen, kruiden met zout en peper.
Goed roeren en 10 minuten laten sudderen zonder deksel, tot het water opgekookt is.
Zeer warm opdienen.

(Marc Parizel - www.gastronomie-wallonne.be)

DE KRUIDENIERS VAN HIER

■ door **Françoise Lutgen**

Hebt u ze nog gekend, die kruideniers-winkels van vroeger die overal te vinden waren in onze Ardense dorpen? Hun rekken vol blikjes, kledingstukken soms, onderhoudsproducten, snoepjes en sigaretten boden de dorpsbewoners alles aan wat ze zelf niet produceerden. In de jaren 70/80 werden ze door de supermarkten uit de nabije steden weggedrukt. Maar kijk… zowat dertig jaar later vinden mannen en vrouwen ze opnieuw uit, zwengelen die gezelligheid rond een toonbank in het dorp weer aan, en bieden tegelijk mooie en lekkere producten aan die omschreven worden met woorden als bio, kwaliteit, nabijheid, seizoenen…

© Barbara Bernini

La Fée Verte in Anlier

© Jean-Pierre Ruelle

*Anlier is het allereerste Ardense dorp voor wie vanuit het zuiden van de provincie komt, van die Gaumestreek waarvan de grens langs Habay loopt. Anlier ligt mooi genesteld in het legendarische woud met dezelfde naam. In de rue Comtesse Adèle duikt plots een kleine boerderij uit 1825 op, met een bijna onooglijk uithangbord, '**La Fée Verte**', een sprookjesachtige naam voor een dorpskruidenier. Ga naar binnen, vooral niet aarzelen, de betovering werkt meteen.*

Stap in een wonderlijke omgeving

Oude rekken van alle slag, toonbanken van vroeger, blikken dozen, kleine laatjes, metalen platen… voeren u vijftig jaar terug in de tijd. Ze doen de kleine kamertjes op de benedenverdieping van de woning die tot kruidenierszaak werd omgebouwd, in een warme sfeer baden die de klant meteen een prettig gevoel geeft. Klant? Is dat wel het goede woord? Ja, La Fée Verte is wel degelijk een winkel. Régis en Astrid Risso verkopen er een hele reeks producten, vooral voedingswaren. Maar wat de 'klant' al snel opvalt, is de manier van zijn van Régis en Astrid. Zij willen duidelijk van hun winkel een gastvrije plek maken, waar ruimte is voor gesprekken, voor vriendschap zelfs. De inwoners van Anlier en omgeving weten dat heel goed. Ze komen er langs, vragen hoe het gaat of vragen advies. Ze laten er een beetje van zichzelf achter, kopen of kopen niet… delen een beetje tijd, een thee, een glaasje wijn (altijd aangeboden, La Fée Verte is geen café!), aan een kleine bar uit de jaren vijftig in het tweede vertrek, *"die je salon van de democratie zou kunnen noemen,"* voegt Astrid toe,*"zoals die achterkeukens van oude Franse cafés waar de bazin van het huis soep bereidde voor de klanten."*

© Barbara Bernini

© Jean-Pierre Ruelle

De droom van een stel, een gezin doen uitkomen

Hij komt uit Nice, zij uit Angers. Allebei volgden ze een opleiding en werkten in het hotelwezen. Ze ontmoetten elkaar in Parijs, besloten samen verder te gaan en trokken zowat tien jaar geleden met twee koffers naar Luxemburg. Ze zouden er een seizoen lang blijven. Maar al snel lieten ze Luxemburg achter zich om neer te strijken in Anlier, hun eigen stukje paradijs. Als liefhebbers en verbruikers van biologische, fair trade en streekproducten werden ze meteen trouwe bezoekers van plaatsen zoals de boerenmarkt van Ansart[1] en andere. Ze maakten er nieuwe kennissen, die ze al snel voorstelden om hun producten in bewaring te nemen en zelf aan de man te brengen. Beetje bij beetje groeide de idee van een fair trade, biologische en streekwinkel voor iedereen.

"Op de vooravond van de opening, in april 2009, hebben we gewoon een groot bord buitengezet met de woorden: "Morgen gaan we open". We kregen al van op de eerste dag nogal wat volk over de vloer, dat hadden we niet verwacht. Er stond nog niet veel in onze rekken, veel confituren dat wel maar bijna niets anders", denkt Astrid lachend terug. "Vandaag kunnen we meer dan 1200 producten aanbieden. We zijn zachtjesaan gegroeid, met veel aandacht voor de verwachtingen van onze klanten. We wilden ze vooral mooie ontdekkingen van producten uit de streek aanbieden, of van elders als ze hier niet bestaan, maar altijd via de korte circuits."

Van alles wat, maar niet eender wat!

Er is van alles te vinden bij La Fée Verte, maar altijd van kwaliteit. Groenten van lokale producenten, die worden bewaard in de kelder, de 'natuurlijke koelkast', naast de wijnen die Régis zelf, als professioneel sommelier, opsnort bij kleine Franse wijnbouwers, zuivelproducten en vleeswaren van hoeves uit de buurt, bloem die nog zoals vroeger wordt gemalen, deegwaren in alle vormen en smaken, koffies en allerlei soorten thee,… enkele boeken ook, geschreven en geïllustreerd door mannen en vrouwen uit de regio, ontdekkingsgidsen,…

[1] *De boerenmarkt van Ansart is verplaatst naar de Halle van Han (Tintigny). Hij vindt plaats elke vrijdag, van 17 tot 20 uur. Er zijn een twintigtal producenten uit de Ardennen en de Gaume, bij wie kwaliteit altijd centraal staat!* ***www.halledehan.be/marche***

© Cora Debain

Maar ook…

Soms is er ook animatie in de barhoek. Een proeverij van wijn, crémants en champagnes, een workshop jacquard breien van niveau, een persconferentie om de nieuwe cd van muzikanten uit de omgeving voor te stellen (de groep 'Folkambiance'),…
"Om vandaag als dorpskruidenier te gedijen, moet je kunnen dromen maar ook veel realiteitszin hebben", weten de gastvrouw en -heer van La Fée Verte. Deze mengeling van utopie en besef van de werkelijkheid is de grote kracht van hun project.
U snapt het al, wie in La Fée Verte binnenstapt, krijgt een hartelijk, eenvoudig en oprecht onthaal, tussen mooie en lekkere dingen, door een man en een vrouw die er plezier aan beleven om plezier te doen!

La Fée Verte
Regis en Astrid Risso
rue de la Comtesse Adèle, 30
B-6721 Anlier (Planète Terre)
Tel: +32 (0) 63 22 97 36
epicerielafeeverte@gmail.com
www.epicerielafeeverte.be

Anlier • C3

© Jean-Pierre Ruelle

'BRIEVENBUS-SCHUIFJES'

Naast het oude barmeubel prijkt een muurkast met laden, waarop de namen van de trouwste klanten geschreven staan (sommige zijn niet ouder dan drie of vier…). In deze 'brievenbus-schuifjes' laat de klant-vriend een woordje, een recept achter of een persoonlijke doos met thee of iets anders voor eigen gebruik als hij langskomt. Regis legt zelf ook dingetjes in de schuif voor degene die achter de naam schuil gaat, zoals snoepjes voor de kleintjes, een uitnodiging, een suggestie. Een mooie manier van uitwisselen… bijna in het geheim…

Maak kennis met de STREEK-KRUIDENIERS van Belgisch Luxemburg.

© Cora Debain

D4 Aix-sur-Cloie - LE MARCHE DES SAVEURS
+32 (0) 63 44 47 99
www.le-marche-des-saveurs.be

C3 Anlier - LA FEE VERTE
+32 (0) 63 22 97 36
www.epicerielafeeverte.be

D4 Autelhaut - EPICERIE TERRE ET TERROIR
+32 (0) 495 41 26 22 - +32 (0) 63 22 28 86
www.epicerie-terre-et-terroir.be

D2 Gouvy - LE CABAS DU MOULIN
+32 (0) 80 40 02 21
www.lecabasdumoulin.be

B1 Mache-en-Famenne
SAVEURS D'ICI ET D'AILLEURS
+32 (0) 84 32 24 81
www.saveursdici.be

C4 Meix-Devant-Virton - L'EPICENTRE
+32 (0) 63 57 88 77
http://lepicentre.over-blog.com

C3 Neufchâteau- L'EPICERIE DU CENTRE
+32 (0) 61 27 04 27
www.epicerieducentre.be

C3 Nobressart - EPICES ET TOUT
+32 (0) 474 36 12 73
www.epicesettout.be

C4 Rossignol - LA CIVANNE
+32 (0) 496 54 16 57
www.lacivanne.be

A3 Rochehaut - LA BOUTIQUE ARDENNAISE
+32 (0) 63 46 10 00
http://boutique.aubergedelaferme.com

C4 Vance - DOMAINE BIO-VALLEE
+32 (0) 63 22 33 04
www.domainebiovallee.be

U bent een streekkruidenier en u staat niet in de lijst? Maak u kenbaar bij onze redactie, wij vertellen graag alles over u!

© Barbara Bernini

"Laten we aantonen dat er, in feite, evenveel intelligentie nodig is om te slagen als kruidenier als in de literatuur."
(In zijn dagboek van 1893-1898, Jules Renard)

'Saveurs d'ici et d'ailleurs' in Marche-en-Famenne

Sonia Boulanger, de journaliste die tot eind 2011 vaak te horen was op de Belgische radio, ruilde haar micro in voor een toonbank, een koelkast, kringlooprekken, enkele oude houten tafels en… een uithangbord in het hart van Marche: 'Saveurs d'ici et d'ailleurs'. Tot zover het gastvrije en charmante decor. Maar waar dit verhaal echt om draait, maakt het allemaal nog boeiender. Sonia is een dynamische en pittige dame die een project met tal van facetten wil uitbouwen.

Kruidenierszaak en salon om streekproducten te proeven

'Saveurs d'ici et d'ailleurs' is, zoals de naam al doet vermoeden, een plek waar de smaakpapillen door en door verwend worden… Diverse theesoorten, aromatische koffies, lekkere olijfoliën voor de smaken van elders, het 'ailleurs', waarbij kwaliteit en de herkomst uit het korte circuit altijd voorop staan. Voor het 'ici', het 'hier', duikelt Sonia goede lokale, voornamelijk biologische producenten op van onder meer vleeswaren, zuivelproducten, zoet lekkers, confituren, bieren en likeuren uit de regio… en natuurlijk de wekelijks aangevoerde verse groenten en fruit van 'La Brouette bio' in Hubermont[1]. *"Ik ben een doorgeefluik tussen leveranciers-producenten en consumenten."* *'Saveurs d'ici et d'ailleurs' nodigt u uit om even stil te staan bij een thee en chocoladelekkers, bij de soep van de dag, een smakelijke boterham of een lekker bord Matoufé, om er in alle rust wat te lezen, om even de tijd te nemen om te kletsen. Sonia staat klaar voor wie een luisterend oor nodig heeft, vraagt klanten hoe het gaat…* "Een kruidenierszaak heeft ook een sociale rol, die ik zelf heel belangrijk vind!"

Plaats voor kunst en cultuur

Sonia heeft niet alleen smaak voor lekkere dingen, maar houdt ook van al wat mooi is en steunt graag de plaatselijke kunstenaars. Schilders, tekenaars, ambachtslieden worden uitgenodigd om hun werk een tijd lang te tonen, aan de muren en de rekken van deze hartverwarmende plek. En als toemaatje zijn er de gegeerde themaavonden: een workshop om chocolade beter te leren kennen, een workshop kalligrafie, bieren proeven,… *"Ik wou graag een kruidenierswinkel koppelen aan het proeven van lokale kwaliteitsproducten, met een blik op de cultuur. Wie een bepaald concept wil ontwikkelen, moet de platgetreden paadjes verlaten."*

(1) La Brouette bio in Hubermont www.labrouettebio.be

(2) Matoufé is een heerlijke bereiding die typisch is voor de streek van Marche, op basis van eieren, spek, bloem en melk.

Een kruidenierszaak heeft ook een sociale rol

De banden aantrekken, de blik verruimen

Deze dame is niet in de wieg gelegd om binnen de lijntjes te kleuren. Ze doet al eens graag buitenissig en kan anderen daar ook toe overhalen. Zo is er het ontbijt dat aangeboden wordt aan deelnemers van de ezeltrektochten die Marie en Alain Dantinne organiseren *(zie p. 24)*.
We durven erom wedden dat ze banden zal kunnen smeden tussen de regionale kruidenierszaken van de provincie, tussen de producenten onderling (het idee van coöperatieven laat haar niet los), dat ze ons zal blijven bekoren met haar vernieuwende ideeën en heel snel die grote ruimte zal vinden die ze zoekt om onderdak te bieden aan haar talrijke projecten.

" LA BOÎTE À TERWART "

'Ter(roir) W(allonie) Art' (Streek Wallonië Kunst)
De 'Boîte à TerWArt' is een originele geschenkdoos voor wie van lekker en mooi houdt! Het is een doos met staaltjes van streekproducten, die door een plaatselijke kunstenaar werd ontworpen en getekend. Een uitnodiging voor elke gemeente of vereniging van de provincie om HAAR 'Boîte à TerWart' te bestellen, die haar eigen kunstenaars en fijnproeverspecialiteiten het best vertegenwoordigt.

"Saveurs d'ici et d'ailleurs"
Sonia Boulanger
rue du Commerce, 46
B-6900 Marche-en-Famenne
Tel: +32 (0) 84 32 24 81
infos@saveursdici.be
www.saveursdici.be

Marche-en-Famenne • B1

door **Françoise Lutgen**

ESCAP'ÂNES

- Famenne-Ardenne -

Dolle pret op stap met de ezels van Marie en Alain Dantinne

Marie is discreet, gevoelig, zeer sportief en heeft een kunstenaarsziel. Zij overtuigde haar man Alain om de schouder te zetten onder haar project voor tochten met de ezels die ze kweken. Hun viervoeters-vrienden met het grijze haar luisteren (meestal toch) naar charmante namen als Jeannot, Myrtille, Praline en Pepito.

Jeannot, Myrtille, Praline, Pepito

© Escap'ânes

Marie heeft altijd dieren gehad, kippen, katten, honden, geiten,… Maar ezels hebben echt een opvoeding nodig en dus ging ze eerst leren hoe ze dat best deed. Het groepje van vier moet zich goed voelen en daar waakt Marie over!

"Nee, een ezel is geen koppig dier! Het is een dier dat niet van onbekende dingen houdt, of het nu gaat om een plas water of om een zebrapad, bijvoorbeeld. Het moet geduldig opgevoed worden, om zich gerustgesteld te voelen. Dan zal het snel heel natuurlijk alle hindernissen overwinnen en niet meteen vergeten wat het leerde…"

Alain is een geschoolde trekkersgids en luitenant-para-commando die net met pensioen is. Maar laat u dat niet afschrikken. Onze man is weliswaar een geboren organisator, maar hij is al even joviaal en een levensgenieter.

> *"Nee, een ezel is geen koppig dier!"*

De eerste uitstap met Myrtille en Meester Jeannot… Ontdekken, leren, proeven van de natuur.

Een twintigtal deelnemers, gezinnen met kinderen, op een zonnige zondag. Alain en Marie en hun ezels begeleiden het hele gezelschap door de straatjes van het centrum van Marche-en-Famenne, om dan al snel uit te wijken naar de platte-landswegen… Fond des Vaulx, Calestienne, Verdenne... De kleinste deelnemers nemen opgetogen plaats op de rug van de langoren. De grotere stappen er naast, luisteren naar de enthousiaste uitleg van hun gidsen. Een sleedoorn onderweg? Alain grijpt de kans om uitgebreid te vertellen over deze wilde struik, over zijn kleurige bloemen, die er al zijn vóór de bladeren, over zijn bessen waar de vogels dol op zijn maar die bij de mens minder in de smaak vallen en die overrijp geplukt worden nadat de eerste vorst er overheen ging, om dan te dienen voor overheerlijke confituren of likeuren… En daar tovert Marie uit de tassen die Jeannot gehoorzaam draagt, een mooie fles sleepruimenlikeur van het huis, waarvan ze vlot een glaasje inschenkt. Levensgenieters die een passie koesteren èn passie opwekken, zegden we toch…

"Wij willen geen grote winst maken. We willen vooral onze kennis van de regio overbrengen, een ontdekkingswandeling lang, kennis en knowhow delen, op het ritme van de groepen en de gezinnen, in het gezelschap van de ezels."

U vraagt, wij draaien.

Marie en Alain passen zich aan uw wensen aan, van de eenvoudigste maar originele tocht van enkele kilometers tot voorstellen van tochten van enkele dagen met bivak onderweg en andere bijzondere dingen. Zalige momenten om intens te beleven.

Volgende uitstappen:
14 april en 1 mei 2013

Marche-en-Famenne • B1

Escap'ânes - Famenne-Ardenne
Marie en Alain Dantinne
route de Waillet, 14- B-6900 Marche-en-Famenne
Tel.: + 32 (0) 84 31 66 11 of + 32 (0) 476 25 19 07
familledantinne@gmail.com
www.escapanesfamenneardenne.be

"Bij vader op de fiets . . ."

Toen Paul van Vliet veilig achterop zat bij vader op de fiets, bestond de mountainbike nog niet. Iedere fietser die naam waardig, dreef graag zijn banden tot het uiterste, klom en daalde af dat het een lust was, vaak badend in het zweet van top tot teen. Als er een regio is die zich wonderwel leent tot deze sportactiviteit, die alleen maar goed is voor lichaam èn geest, is het wel onze Ardense streek!

door **Pascal Willems**

Met het haar in de wind... en de zon op de wangen

Het **Land** van de **Famenne** op de **fiets**

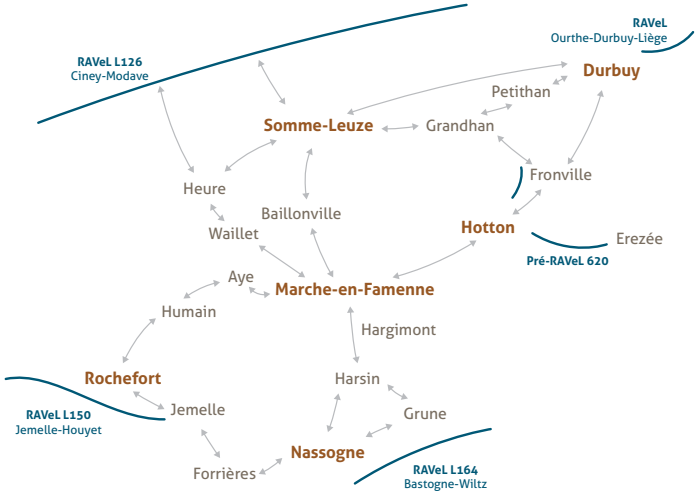
350 kilometer met de fiets in de Famenne

Het fietsnetwerk 'Famenne à Vélo' werd in juni 2012 op de sporen gezet. Het omvat 350 kilometer groene fietspaden door zes gemeenten van het Land van Famenne. Zijn pluspunten? Primo, het is bewegwijzerd met knooppunten. Secundo, met het concept 'Fiets Welkom' kunnen de wielertoeristen overnachten en de innerlijke mens versterken op locaties die speciaal op hen zijn gericht.

De VZW 'Pays de Famenne' werd in 2007 opgericht op initiatief van zes gemeenten: Durbuy, Hotton, Marche-en-Famenne, Nassogne, Rochefort en Somme-Leuze. De vereniging kon heel wat besparen door schaalvoordelen en de bundeling van haar diensten. Zo kon 'Pays de Famenne' een hele reeks acties en projecten opzetten en uitvoeren in de zes betrokken gemeenten.

Leefgemeenschap en netwerk van groene wegen

Het Land van de Famenne is in feite een heuse leefgemeenschap, waarvoor een overkoepelende ontwikkeling mogelijk is. De concrete projecten en acties tot nu toe betroffen de aankoop van materiaal of bepaalde prestaties (snoeiwerk, ontpotten, wegverharding, betonnering, afbakening) en diensten. Ook werd samenwerking met het FRGE (Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost) opgezet en kregen bredere projecten concreet vorm, zoals de aanleg van een groen wegennet van meer dan 350 kilometer. Dit pilootinitiatief kan zo dienen als voorbeeld voor andere entiteiten en beleidsmakers die dit model naar andere grondgebieden willen uitvoeren.

Rond de ruggengraat van de Famenne

Het netwerk van het Land van de Famenne is uitgebouwd rond de zogenoemde ruggengraat (dorsale) van de Famenne, die ongeveer 73 km lang is en zich uitstrekt van Bomal tot Villers-sur-Lesse, langs Durbuy, Hotton, Marche-en-Famenne en Rochefort. Op deze hoofdverkeersweg zijn fietspaden geënt die een netwerk van 350 km fietspaden vormen! De bewegwijzering bestaat uit knooppunten.

Vier thematochten

Het netwerk 'Famenne à Vélo' werd officieel ingehuldigd in juni 2012. Er zijn vier thematochten uitgestippeld, elk met een eigen aanbod aan ontdekkingen en bezienswaardigheden: 'DE LESSEVALLEI' - 22 km voor gezinnen, 'HET MASSIEF VAN NASSOGNE' - 14 km voor natuurliefhebbers, 'DE MEGALIETEN' - 16 km voor al wie dol is op historische ontdekkingen en 'DE BERGKAMMEN' - 59 km voor fervente sporters.

In de praktijk werkt het Land van Famenne nauw samen met de toeristische diensten (Maisons du Tourisme) om de informatie voor de wielertoeristen voortdurend aan te vullen. Er zijn ook media ontwikkeld voor de promotie en evenementen, zoals de papieren kaart van het fietsnetwerk.

Van punten en knopen

Om hun routes af te bakenen, kozen de initiatiefnemers van het project 'Land van Famenne op de fiets' voor het systeem van de knooppunten. Dat is al goed bekend in Vlaanderen en ook in Nederland en wordt ook in de Oostkantons gebruikt. De knooppunten maken het erg gemakkelijk om een route uit te stippelen, op basis van de nummers van de punten waar men langs wil rijden. Buiten de bewegwijzering op het terrein is er ook een virtuele bewegwijzering, die de firma Géolives uitwerkte. Deze kan geraadpleegd worden op de website

WWW.FAMENNE-A-VELO.BE

is te downloaden op Smartphone via de app 'SityTour ' en ook op GPS. Dat maakt het netwerk nog toegankelijker. Door de geolokalisatie weet de fietser altijd in real time waar hij zich bevindt.

Het concept 'Fiets Welkom - Bienvenue vélo'

Fietsen is tof. Onderweg kunnen eten en slapen, is nog leuker. Om het product 'de Famenne per fiets' extra aantrekkelijk te maken, wilden de bedenkers nog een stapje verder gaan (of rijden…). Dus richtten ze ook de schijnwerpers op de plaatselijke toeristische spelers die wielertoeristen graag logies en het nodige natje en droogje wilden aanbieden. Het hele concept werd op tal van criteria opgebouwd, kwestie van de fietsers zo goed mogelijk te ontvangen. Enkele voorbeelden…
Een ruimte om de fietsen veilig te stallen, een herstelkit, een EHBO-koffertje, de bevoorrading van drinkwater of nog andere diensten zoals lunchpakketten, huurfietsen,…

Twee fietsevenementen!

Ontdek verrassende fietstochten op het ritme van de knooppunten, een wondere belevenis voor uw vijf zintuigen!
De eerste afspraak is op **6 juli 2013**, voor een feest rond legendes. Een tweede datum volgt in de herfst.
www.famenne-a-velo.be

Een 'fietsimago' voor de Famenne

Yves-Marie Peter is de coördinator van het proefproject 'La Famenne à vélo': *"We hebben dit project in korte tijd op het getouw gezet. We beseffen dat het nog enkele jaren in beslag zal nemen om het bij te schaven en het hele circuit te bewegwijzeren. We zijn ingegaan op de vraag van het Commissariaat-Generaal voor Toerisme om vier themalussen rond de 'ruggengraat' van de Famenne te bewegwijzeren. Zo kunnen de liefhebbers nu kiezen uit vijf tochten zonder het risico te lopen dat ze verdwalen. En ze hebben daar zelfs geen ondersteuning voor nodig, dankzij het systeem van de knooppunten dat Niels Antoine, onze projectleider uit Gouvy, toepaste op basis van wat er al gebeurt in de Eiffel, in Zwitserland, in Duitsland,… en vooral in het noorden van het land. Wie even gaat kijken op de site Fietsnet.be merkt meteen het verschil tussen Vlaanderen en Wallonië. Het is erg leerrijk. Hun netwerk beslaat 24.591 kilometer, verdeeld over bijna 9000 trajecten! Wij hebben dus nog veel werk aan de winkel om een dergelijk dicht weefsel te krijgen. Maar we zijn toch al vertrokken. Het voordeel van het knooppunt is dat een buur, een lokale actiegroep of een toeristische dienst zich kan aansluiten op wat al bestaat, om zo tot een eenvormig stelsel te komen. We moeten dus partij trekken van de (gezonde) wedijver rond dit systeem. Het heeft een echte toeristische meerwaarde. De Vlamingen waarderen het erg, ze kennen het goed en gebruiken het vaak. Onze routes zijn afgestemd op mountainbikes, want enkele plekken zijn ietwat heikel voor gewone fietsen. Maar gebruikers geven ons nu al tips voor mogelijke verbeteringen. Niels Antoine stelt dat geen enkel netwerk 350 km lang perfect kan zijn. Tegen het einde van de lente zullen bijkomende werken klaar zijn. Er werd een intergemeentelijk mobiliteitsplan opgesteld met de zes gemeenten van het Land van Famenne. Dit zal toegang verlenen tot impulskredieten die zullen besteed worden aan de verdere uitwerking van de trage wegen. Opgelet, het is niet onze rol om ons in de plaats te stellen van de toeristische diensten, maar wel om samen te werken. Onze opdracht bestond uit de aanleg van een bruikbaar netwerk, en om te verharden en betonneren waar het nodig was. Wij verwachten nu van de toeristische operatoren dat ze het promoten. En voor de operatie 'Fiets welkom' hebben we meer dan 300 operatoren uit de overnachtingssector uitgenodigd voor een infosessie. Een honderdtal ging op de uitnodiging in en een dertigtal eigenaars van gîtes en hotels hebben er wel oren naar. Dat kunnen we een succes noemen. Onze doelstelling op termijn is dat onze regio een fietsvriendelijk imago krijgt…".*

Pays de Famenne (ASBL)
Yves-Marie Peter
rue Saint-Laurent, 14
B-6900 Marche-en-Famenne
Tel: +32 (0) 84 22 25 83
info@famenne-a-velo.be
www.famenne-a-velo.be

Marche-en-Famenne • B1

Het massief van Nassogne

Nassogne is bestrooid met heuvels en valleien en dus ideaal voor wandelingen en tochten allerhande. Zijn diepe bossen vol geheimen huisvesten een nog ongerepte, wilde en pure wereld, een oogverblindende flora, een gevarieerde, overvloedige fauna van herten, hinden, reeën en everzwijnen. Zijn prachtige landschappen onthullen grif hun charmes, die elk seizoen weer anders zijn: vreemd en geheimzinnig in de winterse nevels en sneeuw, in volle bloei in de lente, stralend onder de julihemel en onvergetelijk als de herfst komt en een zonnestraal zijn bruine, rode en roestkleuren in vuur en vlam zet.

De sterke punten van de circuits

De uitkijkplaatsen in het bos

Zien zonder gezien te worden, waarnemen zonder te storen, helemaal opgaan in de bosomgeving, dat kan probleemloos dankzij de zogenoemde 'uitkijkplaatsen' in het bos. Ze hebben verschillende vormen, maar gaan altijd volledig op in het landschap en zoomen allemaal in op een specifiek aspect van de natuur rondom: de vogels en de vijver in Bilaude, de grote fauna en de venen in Priesse, het heel aparte landschap van Les Huttes. Deze plekken zijn ideaal om even uit te blazen en te genieten van de natuurlijke schoonheid die de regio biedt. Maar trek er uit respect voor de rust van de wilde fauna liefst niet met zijn vijftig naartoe!

Het Domein van Fourneau Saint-Michel

Op enkele kilometers van het parcours ligt het Domein van Fourneau Saint-Michel. Hier draait alles rond de harmonieuze natuur, maar de regio heeft ook een rijke geschiedenis. Het openluchtmuseum met zijn woningen, hoeves, kapel en werkplaatsen doen bezoekers in een andere tijd belanden. Het is een heuse uitnodiging om het leven zoals het was in de negentiende eeuw en begin de twintigste eeuw te (her)ontdekken. Het publiek krijgt een concreet idee van de tradities en het vakmanschap van toen en kan zich zo een goed beeld vormen van het cultureel erfgoed van de Famenne.
www.fourneausaintmichel.be

Bierbrouwerij Saint-Monon

De brouwerij Saint-Monon in Ambly bestaat sinds 1996 en koestert sindsdien de echte waarden van het vak. Het is een familiebedrijf dat drie bieren met een heel eigen persoonlijkheid fabriceert (een amberkleurig, een bruin en een blond). Ze worden geschonken in de taverne waar de bezoekers kennis kunnen maken met één van de zuiverste vormen van ambachtswerk, op basis van pure smaken en natuurlijke ingrediënten. Licht bitter, met een goed evenwicht tussen bitter en zoet, of honingzoet, alle bieren die Pierre Jacob vol passie brouwt kunnen ter plaatse geproefd worden. En het is altijd een gezellige bedoening in de gelagzaal. In bepaalde periodes is het ook mogelijk om van nabij te volgen hoe dit lokale bier gefabriceerd wordt.
www.saintmonon.be

Nassogne • B2

Niet te missen

De streekmarkt "Martchî d'èmon nos Ôtes"

In Nassogne, op vrijdag 5 en 26/07, 9 en 23/08
Van 17 tot 21 uur. Gratis.
Streekproducten, ambachtswerk, allerlei lekkers, animatie,… Meer dan dertig exposanten vertellen u graag alles over hun producten en hun passie!

Het festival Les Tilleuleries

Op 14/07 in Nassogne
Les Tilleuleries is een festival van kermistheater en straatcircus op mensenmaat. Een gemoedelijke sfeer en de kwaliteit van de voorstellingen staan hier centraal. De stijl van Les Tilleuleries? Ietwat prettig gestoorde humor, gekruid met een vleugje poëzie en fijngevoeligheid. Voorstellingen van kwaliteit voor het hele gezin.
www.ccnassogne.be

Nog meer evenementen op
www.luxemburg-toerisme.be

Het circuit praktisch

Toegankelijk: het hele jaar
Volledige lus: 15 km
Bewegwijzering: de lus begint aan het knooppunt 128 en loopt dan verder langs 129, 130, 131, 132, daarna terug naar 128.
Kaart: gratis beschikbaar bij de toeristische diensten van Marche en Nassogne :
www.tourisme-marche-nassogne.be
en op de website:
www.famenne-a-velo.be

U hebt niet de plaats om alle fietsen van het hele gezin mee te nemen?

Geen zorgen.
U kan fietsen huren bij:

J. Cycles in Nassogne
Tel: +32 (0) 473 35 06 98
jcyclesghost@gmail.com

Camping Relaxi in Forrières
Tel: +32 (0) 84 22 33 02
info@relaxi.be

Waar slapen/eten?

Le Beau Séjour in Nassogne

Of u nu wil logeren in een gastenkamer of een vakantiewoning, aan een tuin of tussen oude stenen… u wordt altijd onthaald zoals het uw hartje belieft. Het hotel biedt een formule met fietshuur aan.
www.lebeausejour.be

La Gourmandine in Nassogne

Dit is een plekje dat volop gastvrijheid ademt, in een rustig dorp waar zowel wandelaars als liefhebbers van erfgoed in hun nopjes zullen zijn. Elke maand organiseert La Gourmandine kookcursussen, voor wie zijn culinair talent wil oefenen om de smaakpapillen te verwennen.
www.lagourmandine.com

Bistrot de terroir L'Estaminet in Forrières

Tél.: +32 (0) 84 21 39 89

© Chemins du Rail asbl

Het 'RAVeL' netwerk[1]

De 'Chemins du Rail'

Het **erfgoed** dankzij de **groene wegen**

© Colette Wartret

[1] *'RAVeL' -netwerk: autonoom netwerk van trage wegen*

Het 'RAVeL'-netwerk biedt de mogelijkheid om het erfgoed van een streek te verkennen langs routes die voor de 'zachte' weggebruikers voorbehouden zijn, of dus voetgangers, fietsers, ruiters, mensen met beperkte mobiliteit, enz. Deze groene wegen zijn altijd zeer goed toegankelijk: zeer kleine hoogteverschillen, in goede staat, en vooral volledig (of toch bijna) onafhankelijk van het wegennet en zonder gemotoriseerde vervoermiddelen. In de provincie Luxemburg liet de overheidsdienst van Wallonië tal van dergelijke groene wegen aanleggen. Deze 'RAVeLs' zijn dus een mooi initiatief dat, sinds 1995, uitnodigt om 'groen' te reizen. Het is een ontspannend avontuur voor het hele gezin, onder vrienden of zelfs alleen, gewoon om de ogen te verwennen en een fikse voorraad zuurstof in te slaan.

WWW.RAVEL.WALLONIE.BE

Een jaar na het RAVeL-initiatief zag de vzw "Chemins du Rail" het levenslicht. België, dat lange tijd kon bogen op een zeer dicht spoorwegnet, zag zijn spoormaatschappijen beetje bij beetje verdwijnen. Met de hoge opvlucht van de auto werden de spoorlijnen aan hun lot overgelaten. Stilaan groeide echter de idee om dit gedeelte van het erfgoed toch weer een nuttige bestemming te geven. En zo werd de vzw 'Chemins du Rail' geboren. Het hoofddoel was vroegere spoorlijnen om te bouwen tot groene wegen en op deze manier het spoorerfgoed van deze lijnen te bewaren. Door de jaren heen evolueerde de vzw echter sterk, om nu tal van activiteiten aan te bieden: wandelingen met toelichting, reizen, winkel, documentatiecentrum…

WWW.CHEMINSDURAIL.BE

LE BEAU VÉLO DE RAVEL

IN BERTRIX OP 10/08/2013

In de zomer leggen elke zaterdag duizenden fietsers één (of meer) etappe(s) van het RAVeL-netwerk af. Het programma is volledig opgebouwd rond sport, een hartelijke sfeer en toffe muziek, met een gratis concert aan de aankomst. En natuurlijk zijn er ook de nodige snacks, allerlei stands en wedstrijden. Ook de allerkleinsten zijn welkom, want er is zelfs een heus kinderdorp voor ze ingericht.
Uit zorg voor het milieu zijn er gratis pendels vanuit de grootste steden. En hebt u zelf geen fiets, dan huurt u toch een stalen ros ter plekke. Maar wel eerst reserveren (+32 (0) 479 12 33 58). Onthaal en gratis inschrijving op de dag van de tocht, van 10 tot 13 uur.

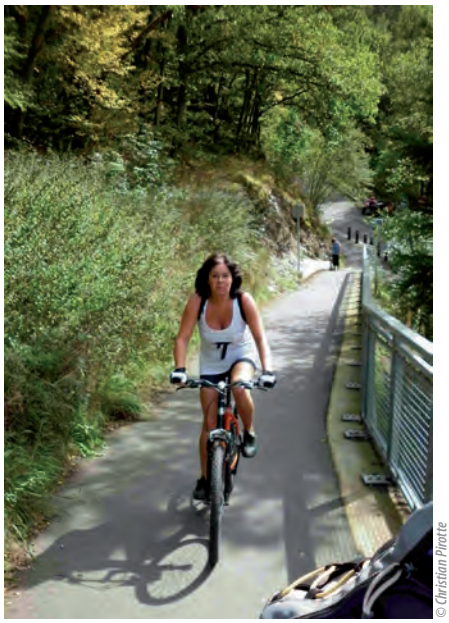
www.rtbf.be/vivacite

"Pal in de diepe Ardennen"

Christian Pirotte, een trouwe lezer van Blik op de Ardennen, stuurde ons zijn 'blik' op een RAVeL-route die hij vorige zomer samen met zijn partner aflegde. Hij meldt ons: *"De RAVeL-route Houffalize-Bastogne loont echt de moeite. Ze loopt pal door de diepe, ongerepte en verscheiden Ardennen, langs landschappen die onvergetelijk zijn!"*. Een uittreksel uit zijn verslag:

"Het is een mooie zomerdag. Waarom dan geen fietstochtje maken in een nog quasi onaangeroerd stukje Ardennen? Sinds kort maakt ook de vroegere spoorlijn 163 (van Houffalize naar Bastenaken) deel uit van het RAVeL-netwerk. Het parcours begint aan de 'Fosse d'Outh', een locatie die beroemd werd door de wereldbeker mountainbiken. De route start met een fikse helling van een honderdtal meter, om dan aan te sluiten op het RAVeL. Daarna duiken we in het Ardense woud. We trappen rustig verder tussen boslandschappen en uitgestrekte vlaktes. Vervolgens bereikt de oude lijn een top, aan de ingang van Bourcy. Hier haakt hij aan op de oude lijn, 'van de heuvelkammen' genaamd, die het RAVeL-netwerk volgt om de tocht verder te zetten. Een korte halte in Mardasson, om even stil te staan bij de lijdensweg van de stad in de laatste wereldoorlog en om een blik te werpen op het prachtige panorama van de streek. Dan gaat het terug in omgekeerde richting, kwestie van de landschappen nu eens anders te zien!"

© Christian Pirotte

Een specifiek forfait

voor liefhebbers van fietsuitstapjes

Hotel Melba, in het centrum van Bastenaken, onthaalt fietsfanaten met een formule die ze op het lijf geschreven is. Dit is het uitgelezen vertrekpunt om de schatten van de streek te verkennen. Het forfait dat het hotel samenstelde, omvat ook een wandelkaart en een namiddag fietsen op de RAVeL-wegen. Verder inbegrepen in de formule zijn twee overnachtingen, twee ontbijten, een lunch met lunchpakket en twee diners, en ook gratis toegang tot de fitness- en wellnessruimte. Vrienden-wielertoeristen, u wordt ook onthaald met een welkomstdrankje.

Dit forfait kost 153€ per persoon (tweepersoonskamer met bad, douche en wc). Het kan het hele jaar geboekt worden (wel altijd vooraf reserveren).

Best Western Hotel Melba****
avenue Mathieu, 49
B-6600 Bastogne
Tel: +32 (0) 61 21 77 78
info@hotel-melba.com
www.melbahotel.com

Bastogne • C2

Twee is een paar

Op een fiets zijn veel dingen met twee: wielen, pedalen, handgrepen, remblokjes… Dat geldt ook voor het stel Chantal Vanhove en Fernand Yasse. Ze hebben allebei een heuse passie voor het fietstoerisme, die ze elke dag opnieuw samen beleven.

Fernand Yasse richt in 1977 de club 'Cyclos de la Famenne' op, met een dikke honderd leden. Sinds kort is zijn partner Chantal Vanhove voorzitster van de club. Ze zijn halfweg tussen de zestig en de zeventig, maar leggen nog elk jaar lustig gemiddeld 6000 kilometer af. *"We zijn echte fietsfanaten, ook al kiezen we soms voor de mountainbike. We hebben onze banden al versleten in Spanje, Zwitserland, Italië, Duitsland, Engeland, Nederland en zelfs Vietnam en Laos. Maar we fietsen ook erg graag hier bij ons, want dat is nooit eentonig. Er is reliëf, maar evengoed vlakke routes. En zodra de zon ook maar een beetje schijnt, is het geweldig. We hebben de indruk dat we op vakantie zijn, zonder de nood te voelen om naar verdere oorden te reizen."*
Fietsen in de Famenne en ver daar voorbij… dat is helemaal hun ding.

BodA: Wat vindt u van "De Famenne met de fiets"?

"Het is een uitstekend idee! De routes werden zo gekozen om locaties te doen ontdekken die velen niet kennen. Sommige routes zijn meer geschikt voor de mountainbike, maar dat zijn vaak buurtwegen die typisch zijn voor onze regio's. Ook het concept van de knooppunten is echt schitterend. Het is dan nog alleen maar een kwestie van beslissen waar je heen wil. Je kan zelfs zonder kaart vertrekken. Het is een superidee voor de hele provincie Luxemburg trouwens."

BodA: Een voorkeur voor bepaalde regio's of routes?

"Wij houden wel van de route tussen Nassogne en de Barrière van Champlon, de 'Vallée des Tombes' in La Roche, de route tussen Cielle en Beffe, de vallei van de Aisne… Dat zijn feitelijk allemaal mooie plekjes. Hoewel we in Marenne wonen, fietsen we vaker in de Ardennen dan in de Famenne. Die regio is ideaal om te trainen en rustig wat kilometers af te leggen. Maar we storten ons liever op de reliëfs van de Ardennen, ook al is dat zwaarder."

BodA: Hoe ziet u de huidige en toekomstige evolutie van het fietsgebeuren?

"Om te fietsen, heb je tijd nodig. In de club zitten mensen van alle leeftijden, en we tomen de jongeren niet in. Maar fietstoerisme zal nooit 20- tot 30-jarigen aantrekken, omdat er niet genoeg competitie is. De interesse groeit vooral vanaf 35 of 40. Het zijn dan vaak mensen die voordien vooral liepen of voetbalden, maar bijvoorbeeld met letsels kampen. Wel sluiten wij ons aan bij Provélo en bieden we aan om het brevet van de jonge fietser te halen. We richten een 'pilootschool' op om tochten te organiseren buiten het schoolkader zodat jongeren de smaak te pakken krijgen van ontdekkingen met de fiets en zelfzekerder worden op de tweewieler."

http://cyclo.marche.be
cyclosfamenne@marche.be

"De echte fietser is iemand die zijn horizon verruimt en dingen wil ontdekken."

Hier zijn vruchten, bloemen, bladeren, en takken

Paul VERLAINE - Green

■ door **Jacques Cornerotte**

Ze hebben vele namen, van 'pastoorstuin' tot 'Franse tuin', over 'moestuin', 'fruittuin' en 'natuurtuin'... Maar hebben we ook niet gewoon allemaal onze heel eigen tuin, die we in ons binnenste meedragen, de tuin van onze kinderjaren of van op rijpere leeftijd, de droomtuin of die we met hark en spade zelf bewerkten... Die tuin vol bomen of bloemen, die wilde of die lijnrechte tuin... allemaal hebben we een Eden in het achterhoofd. Geen wonder dus dat zoveel mensen een passie koesteren voor de planten en de tuinen van de groene provincie. We ontmoetten er twee. Omdat een mens nu eenmaal moet kiezen...

Le jardin d'Eden

Rue du Centre in Frassem, op een steenworp van de dorpskerk. Wie zou kunnen denken dat achter de gevel van een knus hedendaags huis meer dan 100 are tuin schuilgaat. Dat is het resultaat van de grote passie van **Renée en Freddy Lemaire**, die hen al meer dan vijfentwintig jaar drijft. Met veel geduld hebben ze hun Eden uitgetekend en georganiseerd en ze laten het dan ook met veel trots en genoegen zien aan hun bezoekers.

De bescheiden Freddy noemt enkele cijfers: *"we hebben bijna 6.000 buxussen, 100 bomen, 350 struiken en heesters en 250 rozelaars geplant. De overjarige planten tellen we zelfs al niet meer"*, stelt Freddy met de glimlach. De waaier soorten is zeer uitgebreid: in totaal heeft het gedreven stel meer dan 800 variëteiten verzameld en hier doen aarden. Freddy legt uit: *"Dat vraagt van mij dat ik goed moet nadenken over de plaats waar ik de nieuwe variëteiten zal planten. En dan moet je ook hun gedrag nauwlettend in het oog houden. Dat belet al te pijnlijke mislukkingen. Maar net als elke tuinier heb ik er zelf toch ook gekend.*
In al die jaren had ik de tijd om een aantal thema's uit te werken. De Keltische wereld, de kosmologie, de oudheid boeien mij erg en ik lees er ook veel over. En daar komen nog eens de ontdekkingen bij die ik hier en daar heb kunnen doen. Aan inspiratie heb ik dus nooit gebrek."
En het resultaat is overweldigend, zoveel is zeker.

"Elke ruimte werd zo ingericht om op zichzelf te kunnen volstaan", vertelt Freddy nog. *"Maar alles past wel in de route die ik de bezoekers voorstel."*
Natuurlijk zitten er ook enkele verrassingen verscholen in de uitgestrekte tuin. Oude of hedendaagse beelden, tonnen en… mijn hartendief, de waterpartij en het bijhorend blauw bruggetje… Een mens waant zich zowaar in Giverny, op het domein van Monet. De illusie is volmaakt.

Een andere plek met fantastische kleuren en geuren is de rozentuin die Freddy aanlegde in kruisvorm, met vier overheersende tinten: roze, rood, wit en geel. Polyantha's, stekken, hybriden, klimrozen, een honderdtal rozelaars zorgen voor een kleurig en indrukwekkend schouwspel.

Iets verder onthaalt een beeld van Diana die uit het bad komt, de bezoeker in een schilderachtig claustra, waarvan het gebladerte de kleur en de textuur van de steen goed tot hun recht doet komen.

De bezoeker is vele uren zoet op het domein van onze gastheer en –vrouw, zonder het beu te worden. Er zijn zoveel ontdekkingen te doen en telkens weer wordt het oog getrokken naar een detail, een vondst die eerst aan de blik was ontsnapt.

Het adres wordt trouwens alsmaar bekender. Elk jaar vinden steeds meer bezoekers de weg naar het Eden van Renée en Freddy.

Arlon • D4

Le jardin d'Eden
Renée en Freddy Lemaire
rue du Centre, 21 - B-6700 Arlon
Tel.: +32 (0) 63 21 83 95
baccarat28@hotmail.com
http://users.skynet.be/webpage/frassem

Le Bouillon blanc

Sensenruth, is een dorpje dat over Bouillon uitkijkt, met kroezende weiden en bossen die naar de Semois hellen. Hughes Fernet ontvangt mij in zijn keuken. Aan de balken hangen honderden planten rustig te drogen. Nog even de tegelkachel vullen die een vriend voor hem bouwde en Hughes steekt van wal bij een geurige koffie.

Hughes Fernet heeft iets weg van Jean Ferrat. Diezelfde forse snor, weerbarstige haardos en die ongrijpbaar warme blik. Het is meteen duidelijk dat deze man een heuse passie koestert voor zijn beroep, of eerder beroepen.

"Ik raak niet graag al te veel aan de natuur", vertelt Hughes bedachtzaam. "In mijn aanleg laat ik de planten altijd wel een beetje hun ding doen, om zich harmonieus te kunnen ontwikkelen. We hebben al zoveel verloren van het contact met de aarde, we zijn de homo mecanicus geworden. Maar het is belangrijk om je handen in die aarde te steken, om ze in je vingers te voelen leven".

U hebt het al geraden: Hughes staat in de eerste plaats voor een filosofie, een gevoelsmatige aanpak met respect voor de eigenheid van de plantenwereld. Het is niet ver zoeken naar zijn leermeesters: landschapsarchitect en

> *"Om een tuin te maken, is een stuk grond en de eeuwigheid nodig"*
> *(Gilles Clément)*

romanschrijver Gilles Clément, (ja, ja, de twee zijn wel degelijk verenigbaar), en Roberto Burle Marx (Braziliaanse landschapsarchitect), twee grote namen die wereldwijd bekend en erkend zijn in hun vakgebied. En Hughes gaat verder: *"Wij moeten als mens nederig zijn en toegeven dat de plant een eigen verbeelding kan hebben. In ieder geval, het is altijd de natuur die haar eigen wetten stelt. Wij kunnen alleen maar hier en daar ingrijpen, maar nooit in het wilde weg."*

Een wandeling in de tuin-plantenkwekerij langs het huis maakt meteen duidelijk hoe Hughes de dingen aanpakt. Die tuin is open naar het platteland en heeft heel wat verrassingen in petto, om de hoek van hagen en struiken. Het lijkt wel of hier een dame natuur haar eigen willetje doordreef. Want zo ziet Hughes een tuin. *"Geen rechtlijnigheid of althans zeer weinig, geen rechte hoeken, maar eerder golvende lijnen die het terrein volgen en vervolgens natuurlijke materialen van de streek. Schist en hout voor hun structuur, hun kleur. En grasgewassen, hosta's, daglelies, monarda's die een wat warrige indruk geven, maar die volstaan op zichzelf. Veel winterharde planten ook die, beetje bij beetje, hun plekje innemen. En daarnaast bomen en struiken voor de verticaliteit, om wat in de hoogte te werken."* U wil graag de hemel weerspiegeld zien in een watervlak? Deze dichter-tuinier bedenkt, schetst, tekent en plant dromen op aarde – of eerder in aarde.

Als de tuin dingt naar een Oscar…

Hughes is wellicht de enige in België die zijn grote vakkennis aanwendt om tuinen aan te leggen voor films! En dat moet vaak in moeilijke omstandigheden. In de voorbije tien jaar werkte Le Bouillon Blanc (in het Nederlands 'koningskaars' trouwens) mee aan een twintigtal films. Met een glimlach in de mondhoeken beklemtoont Hughes dat het telkens weer een nieuw avontuur is.

Voor de opnames van de film 'La femme de Gilles' van Frédéric Fonteyne werd Hughes ingeschakeld om de moestuin aan te leggen. *"Dat moest gebeuren op een volledig braakliggend stuk grond. Ook het huis werd helemaal speciaal nagebouwd, binnen en buiten."* Alles lijkt verbluffend levensecht.

Ook Philippe Claudel deed onlangs een beroep op Hughes voor zijn nieuwe film 'Avant l'hiver' met Daniel Auteuil, Christine Scott-Thomas, Richard Berry en Leila Bekti. Die opnames zijn momenteel aan de gang. En de grote productie die Olivier Dahan aan Grace van Monaco wijdde, met Nicole Kidman in de hoofdrol, wordt nu gemonteerd.

… of een Michelin-ster

Ze zijn nog niet zo lang bondgenoten, amper drie jaar. Nochtans zijn het echt twee handen op één buik. Hughes Fernet teelt met veel liefde groenten, kruiden en bloemen in zijn tuin. Op basis van de oogst werkt Clément Petitjean (La Grappe d'Or, l'Empreinte du Temps en Le Gastronome) dan gerechten uit, naargelang van wat beschikbaar is. Bloemen, eetbare planten of groenten… allemaal moeten ze aan één criterium voldoen: versheid. Van diepvries kan geen sprake zijn. En als er maar één week kan geoogst worden, hoor ik u vragen. Dan past de chef zich gewoon aan. Ik heb Hughes Fernet gevraagd wie de ander het meest kon verbazen. *"Het is altijd weer een gezamenlijke ontdekking"*, antwoordt hij. Soms stelt Clément een teelt voor die de kok in de keuken kan uitproberen, net als Hughes hem soms dingen laat proeven die zijn verbeelding meteen aan het werk zetten. Het is een zeer leerrijke uitwisseling. Niet in het minst omdat de twee mannen erg nieuwsgierig van aard zijn.

Le Bouillon blanc
rue Saint Lambert, 65
B-6832 Sensenruth (Bouillon)
Tel.: +32 (0) 61 21 40 93
bouillon.blanc@skynet.be
www.bouillonblanc.be

Sensenruth (Bouillon) • A3

Chef, Clément Petitjean

www.lagrappedor.com
www.lempreintedutemps.be
www.augastronome.be

Open je tuin voor biodiversiteit

Pascal Hauteclair
Coördinator
Rue Fusch 3 - B-4000 Liège
+32 (0 486 27 46 44
pascal.hauteclair@natagora.be

www.reseau-nature.be

© Vincent Louwette

Meer biodiversiteit, daar kan je in je eigen tuin aan meehelpen. Maar om een impact van betekenis te krijgen, mogen de percelen geen geïsoleerde eilandjes zijn. Daarom heeft Natagora het natuurnetwerk Réseau Nature opgestart.
De mentaliteit evolueert, beetje bij beetje. De keurige, gemillimeterde gazons , afgeboord met thujahagen zijn helaas nog niet weg te denken uit het straatbeeld. Toch zien oplettende eigenaars van deze "nette" tuinen zo nu en dan een egel hun tuin doorsteken of een libel of een kwikstaartje overvliegen. Dat betekent dat de buurman dus ook besloten heeft om biodiversiteit in zijn tuin een kans te geven !
Al 60 jaar lang zet Natagora zich in om terreinen met een grote biologische waarde te beheren en te valoriseren. Levende wezens en de natuur kan je helaas niet opsluiten. Daarom is er nood aan vele schuilplaatsen en gronden om te experimenteren. Dankzij Réseau Nature breiden de opvangplaatsen uit en wordt het ecologisch netwerk efficiënter.
Wanneer een tuinliefhebber het netwerk integreert, accepteert hij 5 verbintenissen. Met een snuifje vindingrijkheid en een vleugje motivatie zal het resultaat snel de verwachtingen overtreffen. Een mooie gemengde haag zal vogels en kleine zoogdieren aantrekken, in een kleine vijver zullen libellen en waterjuffers zich al snel thuis voelen en in een kleurrijke bloemenweide vinden talrijke vlinders hun geluk.

22-23/06 Open tuindagen

Elk jaar delen leden van Réseau Nature hun passie met publiek. In Belgisch Luxemburg worden een tiental tuinen opengesteld voor de gelegenheid. Alle details vind je op de website: www.reseau-nature.be

© Vincent Louwette

Andere tuinen te bezoeken

5/05 - Bure Kruidentuin "Jacques Goffin"
Van 9u30 tot 17u. Gratis. Volg de wegwijzers vanaf de kerk van Bure. Ter plaatse, geen wortels, kool of sla, maar Romeinse kamille, hysop, lavandin … in totaal bijna 60 kruiden en aromatische planten. Rondleidingen, herboristerie, animatie, proeverijen … en muziek !

CRIE Saint-Hubert
+32 (0) 84 34 59 73 - www.criesthubert.be

9/06 - Chiny in de tuin
Een groot feest in het teken van tuinen, ambachten en lokale producenten. Een vijftiental tuinen zullen geopend zijn voor publiek, een sympathieke en familiale manier om kennis te maken met een dorp en haar bewoners. Talrijke "tuin"activiteiten o.m. plantenbeurs, rommelmarkt met tuingereedschap, muziek, eetbare plantenwandeling, workshop broodbakken, …

S.I. Chiny -+32 (0) 61 31 54 04
www.chinytourisme.eu

22-23/06 Sberchamps (Libramont-Chevigny) Jardin L'Enclos
Van 10u tot 18u. 5€, gratis < 14 jaar. Meer dan 65 sier- en boomkwekers uit binnen- en buitenland presenteren hun mooiste planten: rozen, bloeiende heesters, vaste planten, grassen, kruiden … een hele plantenwereld gaat voor u open in één enkele tuin. En verder: antiek en brocante, kunstenaars en ambachtslieden die hun talenten tonen, bar, eetgelegenheid en een kruiwagenservice voor de aankopen.

Philippe Charpentier - +32 (0) 61/22 40 97
philippe.charpentier@skynet.be - www.enclos.be

De tuinen Jardin d'Eden, Bouillon Blanc en l'Enclos maken deel uit van de "Open tuinen van België", een vereniging van 200 parken en tuinen die geopend worden voor publiek tijdens verschillende evenementen.
www.open-tuinen.be

Andere data vind je op
www.luxemburg-toerisme.be

ARDENNE TOURISME GPS

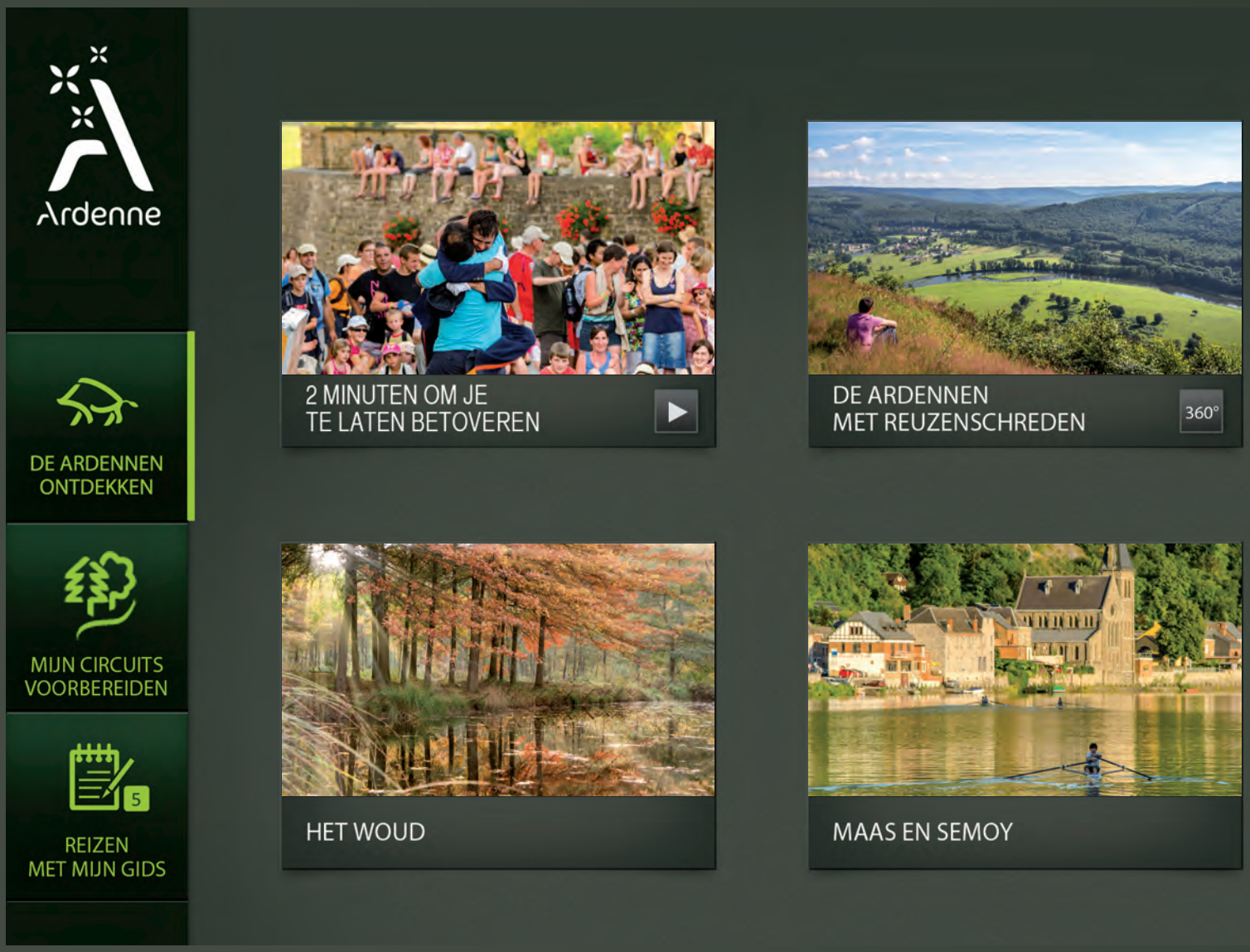
door **Pascal Willems**

Een mooi Belgisch-Frans verhaal

Ardenne Tourisme GPS: de benaming van dit grensoverschrijdend project kan niet duidelijker. Maar grensroutes afbakenen die blijven bestaan en die van groot toeristisch belang zijn, vraagt tijd. Hier wordt dus op de lange termijn gewerkt. ATGPS vordert dan misschien langzaam, maar beslist zeker.

Hoe ver staat het? Het moment is gekomen om een stand van zaken op te maken met de spil in het hele verhaal, Xavier Lorandeau uit Charleville-Mezières. En om aandacht te schenken aan het werk van een andere belangrijke speler uit de Aveyron: het bedrijf Laëtis. Dit laatste gaf 'Blik op de Ardennen' zijn spitse kijk op de Ardennen en hun Ardenners.

'Ardenne Tourisme GPS' werd in 2010 op de sporen gezet door de toeristische federaties van de provincies Belgisch Luxemburg en Namen, en door het 'Comité Départemental du Tourisme des Ardennes françaises' Sindsdien werden al enkele mooie bladzijden geschreven in het fijne Frans-Belgische verhaal waarin vriendschap en gedrevenheid (noem het passie) centraal staan. Maar deze hele uitwisseling die volledig in het teken van de Ardennen staat, is nog maar pas begonnen. En heel binnenkort zal op de schermen van de notebooks, smartphones en andere tablets een gids te vinden zijn die langs nieuwe wegen leidt om de Ardennen nu eens heel anders dan anders te leren kennen en spelletjes 'grenshoppen' te spelen.

OVER DE ARDENNEN, TOERISME EN GPS

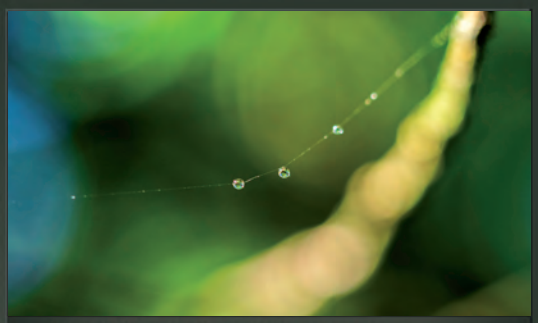
Het lijkt wel de titel van een fabel van La Fontaine, maar 'Ardenne tourisme GPS' is op de eerste plaats een project om grensoverschrijdende toeristische routes en parcours door middel van de gps-technologie te ontwikkelen, te promoten en in stand te houden. De coördinator van dit Interreg IV-project is een Franse Ardenner uit Charleville-Mézières. Hij is niet bepaald op zijn mondje gevallen, laten we dus eens luisteren wat hij erover te zeggen heeft...

"Onder Ardenners"

"Als Ardenners onder elkaar zagen we al snel dat dit grondgebied uitzonderlijke kansen biedt als 'relevante' bestemming. Het heeft een eigen identiteit die zeker kan voldoen aan de verwachtingen van de Europese stedelijke klanten. Onze Ardennen zijn ideaal gelegen, vlakbij grote Europese stadskernen. Ze hebben het rijke historische, natuurlijke en erfgoedpotentieel voor een specifiek aanbod dat goed kan concurreren. En er is ook dat echte samenhorigheidsgevoel, die trots en die Ardense gastvrijheid, zowel in Frankrijk als in de provincies Namen en Luxemburg, de drie betrokken grondgebieden."

"AT-GPS wees op problemen, maar ook op thema's en doelgroepen"

"Er werden zes kernproblemen opgelijst in verband met het imago en de aantrekkingskracht van de Ardennen. De oplossingen die werden uitgewerkt, zoomden vooral in op een verkenning van de Ardennen met

OP 2 UUR VAN 3 EUROPESE HOOFDSTEDEN

FRANS-BELGISCHE ARDENNEN

de fiets, te voet, via de toeristische routes, de steden en dorpen vol karakter met hun cultuur en erfgoed en natuurlijk ook de kastelen, abdijen… De doelgroepen? Stedelingen, stellen, waaronder de vijftigplussers en ouder, groepen en gezinnen met kinderen…"

"Het project is… op weg"

"Eerst moest het AT-GPS project, zoals het afgekort genoemd wordt, goed uitgewerkt en georganiseerd worden. Het heeft intussen aardig vorm gekregen en er profileren zich al vijf Franse themaroutes die ook in België lopen: de route van de legendes, de route van de versterkingen, de Rimbaud-Verlaine route, de route van het bier en de route van de meren en abdijen. Meteen werden ook zes tochten geselecteerd die op basis van het thema werden uitgestippeld en bijhorende prestaties aanbieden, met een onderscheid tussen hoofd- en nevenpolen."

"2013, het jaar van de concrete invulling"

"Om het project concreet vorm te geven, moest er natuurlijk een gemeenschappelijk formaat worden uitgewerkt en een platform worden uitgebouwd voor de uitwisseling tussen de toeristische gegevensbanken van de drie betreffende structuren, met uitbreiding tot de Lotharingse regio. Maar daarnaast moest ook nog een communicatieplan worden uitgedokterd en moesten er multimediareportages worden gemaakt, om de sfeer en de geest van de Ardennen als bestemming uit te dragen en een beeld te schetsen van de werelden langs de themaroutes. Daar hoorde natuurlijk ook een website bij. In 2013 wordt dat dus allemaal concreet, met een mediaplan, mobiele applicaties, papieren dragers en vooral een website die kan bekeken en gebruikt worden als een grote reisgids langs de Ardense wegen…"

"Ik waardeer dagelijks die mix tussen de Belgische en de Franse kant"

"Het werk dat nu al gebeurde, onder meer met Laëtis (zie volgende pagina) heeft doen beseffen dat de Ardennen in ruime zin een echt coherent gebied vormen, een heuse toeristische streek, waarin bossen en wouden centraal staan. Maar het lijkt wel alsof die Ardennen onder een complex gebukt gaan. Ze verbergen zoveel schatten, maar weten het niet of zeggen het niet genoeg. Gelukkig zijn we vertrokken van een identiteitsprofiel van de Ardennen. Dat is ons van groot nut geweest. Als Ardenner uit Charleville-Mézières waardeer ik elke dag meer die mix tussen de Belgische en de Franse kant van de Ardennen… En ik verheug mij al op de concrete vormgeving van het project in al zijn vormen!"

Xavier Lorandeau
Opdrachthouder Interreg IV
voor de FTLB, de FTPN en
het CDT des Ardennes

+33 (0) 678 06 43 58 (GSM)
+33 (0) 3 24 56 68 70 (CDT 08)
+32 (0) 84 41 02 17 (FTLB)
lorandeau@ardennes.com

DE ARDENNERS DOOR DE OGEN VAN 'AVEYRONEZEN'

De aanmaak van de 'Ardenne Tourisme GPS' website werd toevertrouwd aan het Franse Laëtis. Dit bedrijf is gevestigd in het hart van het landelijke Aveyron en hanteert geavanceerde instrumenten om het toerisme en regio's te promoten.

In 2012 ging het team van Laëtis, onder de vleugels van Vincent Benoît, aan de slag op Ardense bodem. De praktische neerslag van hun werk zal binnenkort te zien zijn op de site www.visitardenne.com/all-access/. Maar 'Blik op de Ardennen' wilde vooral peilen naar hun kijk op dit grondgebied en zijn bewoners. De ontmoeting had plaats, in alle eenvoud en gezelligheid, in 'La Vieille Ardenne' in Bouillon, bij een lekkere Orval. Een samenvatting van wat Aveyronezen denken over de Ardenners en hun Ardennen:

"Dromen, maar dan in het echt"

"In de Ardennen hebben we mensen per toeval gevonden voor interviews. De gesprekken en de gastvrije ontvangst hebben ons project onderweg veranderd. We hadden eerst gedacht aan vijf eerder publicitaire films, om dan van onze ontmoetingen 'dromen in het echt' te maken. Iedereen heeft de neiging om zijn eigen grondgebied het mooiste ter wereld te vinden. Hier in de Ardennen hebben we oprechte, gastvrije en echt keitoffe mensen ontdekt. We kwamen onder de charme van hun rust, hun zen-houding, zonder pretentie, zonder druk of stress. Dat leek in niets op wat we in Frankrijk kennen, waar toerisme vooral big business is. Ons vak bestaat erin een numerieke strategie uit te stippelen voor een bepaald grondgebied, dit gebied te helpen om de juiste manier te vinden om zichzelf aan te prijzen en ruimer bekend te maken. De ervaring leerde ons dat we vooral vielen voor die grondgebieden die 'echt' bestaan. Daar heeft het ecosysteem vaak de mensen gemaakt. En het zijn dan weer de mensen die van het grondgebied maken wat het is. Ik heb veel gereisd in mijn leven en durf te stellen dat het grondgebied dat wordt afgeschilderd op veel plaatsen gewoon niet bestaat…."

"Mensen die ons zin gaven om van hun streek te houden"

"In de Ardennen vonden we een 'echte' streek die ons aan ons eigen Aveyron deed denken. Het gebied ligt in een uithoek, maar kan bogen op zoveel waarachtige mooie landschappen en is bewoond door mensen die ons zin gaven om van hun streek te houden. En anderen zin geven om ervan te houden, dat is echt toerisme. In de Ardennen zijn contacten en aangename momenten samen belangrijk. Het is hun natuur. Het is niet berekend. Xavier Lorandeau, die het AT-GPS project leidt, ontpopte zich al snel toch een rasechte ambassadeur die ons heeft aangestoken. We zijn oprecht verliefd geworden op

Photos p. 42, 43, 45 © Laëtis reportage 2012 - Pierre Pauquay

de Ardenners, zowel aan Belgische als aan Franse kant. We hebben er een grondgebied gevonden dat zo waardevol is. Het is veel mooier dan de Fransen denken. Het is vlak, zoals de groene weg langs de Maas, en dan weer hellend,…"

"We hebben de Ardense ziel kunnen vatten"

"We hebben mensen ontmoet die bijna allemaal een beetje hetzelfde verhaal hebben. Zij die projecten opzetten die ontstonden uit de industriele of landbouwconversie en die het zeker niet onder de markt hadden. Die mensen hebben hun project door en door verdiend. Daar zit geschiedenis achter. En een echte authenticiteit waar ze zelfs geen aanspraak op maken. Want wie zegt authentiek te zijn, is het al niet meer. We luisterden naar ambassadeurs die vol vuur over hun land kunnen praten. Maar we hebben vooral mensen ontmoet die niet gepland waren. Dat waren pas echte ontmoetingen. Even aftasten en de rest ging vanzelf. Ik denk wel te mogen zeggen dat we echt de Ardense ziel hebben kunnen vatten. Bij Laëtis hebben we het gehad met filmpjes die dingen tonen die niemand ooit zal zien of beleven. Wij willen alleen filmen wat ook echt kan gebeuren. En dat alleen al kan doen dromen. Misschien konden we de Ardennen zo goed begrijpen omdat we zelf uit een landelijke omgeving komen?"

"Vandaag willen mensen vooral dingen beleven"

"Onze interviews zijn verhalen van mensen met een levensproject. En het is fijn om mensen te ontmoeten die hun tijd niet tellen, en van wie de woorden en daden niet altijd met tijd en geld te maken hebben. De Ardenners zijn zo'n mensen. Ze zijn ook bescheiden. We willen dit grondgebied wat trotser maken dan het al is, het vertrouwen geven. Met sommige gebieden werkt dat, en dat is zeker ook het geval voor de Ardennen. Ik denk dat we ons iets meer op dit project zullen toeleggen dan op andere. We hebben een beetje een morele schuld. We werden zo goed onthaald dat we ons extra uit de naad willen werken."

"Het onthaal is een geheim wapen"

"Onthaal houdt verantwoordelijkheid in. Even een anekdote wat dat betreft. Op een bepaald moment zaten we om middernacht te eten met het team in een restaurant. Het was heel gezellig. Enkele dagen later kregen we een mail om te vragen hoe het met ons ging… Het is een harde job, met al dat bier… Gelukkig is het zo lekker!"

Agentschap Laëtis
www.laetis.fr

door Kevin Hazard

Eens Geocacher...

Geocaching is de moderne, hoogtechnologische versie van de schattenjacht, die dag na dag meer aanhangers wint. Met een hand-GPS of een smartphone en nauwkeurige gegevens (coördinaten) gaat de geocacher op zoek naar 'schatten' of 'caches' die cacheleggers ergens verstopt hebben. Iedereen kan plezier beleven aan dit interactieve zoekspel, zowel koppels als hele gezinnen of sporters die onderweg iets willen beleven. Voor veel grote liefhebbers, zoals Rachelle, Stephane en Joël, die we voor 'Blik op de Ardennen' ontmoetten, maakt geocaching een uitstap extra bijzonder. Zij ondervonden zo het genot van wandelingen in de vrije natuur, maar ook in het hart van de stad. Geocaching kan u dus weinig bekende opmerkelijke locaties doen ontdekken en u tegelijk vertrouwde plekjes anders doen bekijken.

De hele planeet is er weg van. Er is voor elk en overal wat wils. In Belgisch Luxemburg alleen al zijn er meer dan 840 caches te vinden. Zet dus op, die speurneus!

Hoe werkt het?

1 SCHRIJF U IN OP EEN SITE VOOR GEOCACHERS.

De beroemdste is www.geocaching.com. Daar vindt u de zoektochten die leden-cachers voorstellen.

2 PIK ER EEN WANDELROUTE UIT.

Dat kan op basis van bepaalde criteria, zoals de locatie en de moeilijkheidsgraad. De scores gaan van 1 tot 5 en worden toegekend aan het terrein en aan de moeilijkheid (van het op te lossen raadsel).

3 LAAD DE COÖRDINATEN VAN DE GEOCACHE OP UW GPS-TOESTEL.

Ofwel leiden de gegevens onmiddellijk naar de cache, ofwel moet u een aantal etappes afwerken en een reeks raadsels oplossen om uiteindelijk de cache te vinden. Dat is een multi.

4 MET UW GPS EN UW GOED HUMEUR OP ZAK, MOET U DAN ALLEEN NOG OP ZOEK GAAN NAAR DE 'SCHAT'.

De 'cache' of schatkist - die waterdicht is en allerlei formaten kan hebben van klein tot groot - wordt op een ongewone plek verborgen en mag niet te zien zijn door

Rachelle en 'haar kleine schatten'

Rachelle Ridole woont in Mussy-la-ville, een schilderachtig dorpje bij Aarlen, met bossen in de buurt. Ze is provinciaal commissaris bij het Rode Kruis. Het is een drukke job, waarvoor ze soms ver van huis is. Iets meer dan een jaar geleden leerde ze geocaching kennen. Deze mama van vier kinderen (Léa van vier, Isaac van zeven, Merlin van elf en Elioth van veertien) verloor al snel haar hart aan deze nieuwe hobby. We ontmoeten haar op een regenachtige dag.

"Geocaching laadt mijn batterijtjes helemaal op". Als ze voor haar beroep op verplaatsing is, maakt ze van elk minder druk uur gebruik voor een geocachetocht. Zelfs op vakantie in Cuba kan ze het niet laten. Languit wegdromen op het strand, met een rum in de hand… dat is er niet meer bij voor haar en voor haar man al evenmin. Hoewel deze laatste zich vooral laat meetronen. Maar goed, hij wil best wel op stap gaan met zijn echtgenote. En hij laat haar trouwens liever ook niet alleen met die Cubaanse charmeurs. Ze had het ons al gezegd, ze is helemaal in de ban van geocaching. Zowel in Cuba als in Rusland of gewoon in Belgisch Luxemburg…

Maar Rachelle is op de eerste plaats mama. En ze wilde niets liever dan ook haar kleine clan inwijden in de genoegens van het geocachen. En dus trekken Elioth, Merlin, Isaac en Léa mee op zoek naar schatten, zodra het kan. *"Kinderen wandelen wel graag, maar willen een doel, hoe ludieker hoe beter",* vertelt Rachelle ons. En op onze vraag aan de kinderen wat ze nu zo leuk vinden aan geocaching, komt het antwoord vlot: *"Zoeken, maar vooral vinden, anders is er niks aan."* Als ze een cache vinden, zitten er vaak kleine gadgets voor kinderen in. Vooral Léa, de kleinste, is daar dol op. Maar ze krijgt die cadeautjes meestal dankzij grote broer, want hij is de grote crack in het vinden van caches. Of Isaac, als niemand anders ze vindt. Voor gezinnen en beginners raadt Rachelle een wandeling van twee tot drie uur aan, met moeilijkheidsgraad 1 of 2 (op een schaal van 5). *"Want niets is zo vervelend als de cache niet vinden."*
Geocachen met het gezin is vooral verkwikkend, vol onverwachte wendingen. En dat is misschien wel de echte schat.

gewone voorbijgangers. Onder een brug bijvoorbeeld, in een boom of een oude bunker, of als boek dat in een bibliotheek weggemoffeld wordt tussen de gewone boeken… Een heilige graal of goudstaven zitten er niet in, wel een boekje waarin de cacher noteert dat hij langskwam. Dit bewijst dat hij de cache ontdekte, die vaak ook gadgets bevat die bij de kinderen erg in de smaak vallen zoals stickers, fluitjes, armbanden… Teken dit boekje (logboek) en leg de cache terug.

5 ZODRA U WEER THUIS BENT, DEELT U UW AVONTUREN EN UW FOTO'S ONLINE OP DE SITE.

Deel uw foto's en zoektochten ook op de facebookpagina: 'Luxembourg belge'.

Stef en Joël, supercachers

Stephane Collas en Joël Thissen komen uit Habay. Stef begon een jaar geleden met geocaching, terwijl Joël er al ongeveer zeven jaar aan doet. Ze kwamen elkaar toevallig tegen op dezelfde zoektocht. Allebei zijn ze gebeten door dit tijdverdrijf. Stef vindt graag caches (soms meer dan 100 in een maand), maar verstopt er al even grif. Hij heeft tot nu toe meer dan 35 caches op zijn actief staan.

De rol van de 'legger' is doorslaggevend in geocaching. Anders zou er van geocachen geen sprake kunnen zijn. Het wordt enkel door vrijwilligers beoefend, maar is intussen een heus virus. En het is zeker besmettelijk, volgens Joël: *"omdat geoaching inhoudt dat je dingen met elkaar deelt en dat wil toch iedereen."* Om een cache goed te verbergen en het zoeken aangenaam te maken, kiest de legger locaties die hem zelf na aan het hart liggen. Hij zou die geheime tuin voor zichzelf kunnen houden, maar hij heeft liever dat iedereen weet wat zijn favoriete plekjes zijn.

Een cache leggen, is puur plezier. En je hebt best ook een rijke verbeelding. Zo eenvoudig is het trouwens ook weer niet. *"Vaak bouwt de legger een heel verhaal rond de zoektocht. Dit vertelt dan over de geschiedenis van de locatie, maar kan evengoed van naaldje tot draadje verzonnen zijn."* Soms wordt van de zoeker verwacht dat hij zich ontpopt tot een onvervalste James Bond. Soms gaat het om raadsels waar zelfs de tempeliers zich het hoofd over zouden breken.
"Nadat je de cache hebt gelegd, moet je er ook over waken. Meer dan eens bijt een dier je 'schat' stuk of verdwijnt ze zelfs. Wie een zoekroute aanlegt, heeft dus ook bepaalde verantwoordelijkheden naar de geocachers toe."

De twee vrienden zijn zeer bedreven geocachers. Ze hebben veel voor hun passie over en aarzelen niet om hoog te klimmen, diep af te dalen en zelfs te duiken.

Wie echt goed wil begrijpen hoe die activiteit in elkaar zit, moet er zich zelf aan wagen. Waarom niet met Stef?
Zijn gegevens: stef.colas@gmail.com
+32 (0) 498 12 50 00.

De zoektochten die onze deskundigen aanraden

DE FAVORIETE ZOEKTOCHT VAN ÉLIOTH, MERLIN, ISAAC EN LÉA

Deze bevindt zich in Athus, heet 'le Pont Noir' en heeft een moeilijkheidsgraad van 2,5. Het verhaal is heel bijzonder, net als de vindplaats trouwens. U eindigt in een lange, geheimzinnige tunnel uit de jaren 1850. Dat wordt huiveren!

Naam: Le pont noir
Door daru
Referentie: GC1EXDD
http://coord.info/GC1EXDD

RACHELLE, ATHUS EN STAAL

"In 1872 zou een staalfabriek verrijzen in Athus. Honderd en vijf jaar lang bood ze een hele bevolking werk, welvaart en veiligheid…"
Deze zoektocht koppelt geschiedenis aan ontdekkingen en natuur. Als u de hele tocht afwerkt, wordt u beloond met een toegangsbiljet voor het museum 'Athus et l'Acier' dat in de geocache zit.

Naam: Sur les traces de l'usine d'Athus
Door Chaffee31
Referentie: GC30W36
http://coord.info/GC30W36

Ontdek alle wandeltochten van Rachelle op haar profiel: La Gaumaise

Bonus video

**In het gezelschap van Stef en Joël
Ontdek geocaching en
het panorama van de Deister
in LA ROCHE-EN-ARDENNE**

http://bit.ly/YnJ70S

© Olivier Lefèvre

Een ander DURBUY dankzij geocaching

Twee jaar geleden plaatste de toeristische dienst van Durbuy een reeks caches in de gemeente. De vraag kwam van een Brusselse geocacher. Samen verborgen ze meer dan 25 caches op het gemeentelijk grondgebied. De zoektocht loopt langs een uitkijkpunt, een architecturale of historische bezienswaardigheid zoals het panorama en de geitenhouderij van Ozo, de dolmen van Wéris, het uitzicht van het 'Panorama des Bouyetais' ... Al deze zoektochten zijn voor het hele gezin. Dankzij geocaching *"kijken de mensen verder dan de oude stadskern en verkennen ze een ander Durbuy. Heel Durbuy"*, stelt Chantal Rossignon vast, die op de dienst voor toerisme werkt.

Wie deze caches wil vinden, kan terecht bij de toeristische dienst van Durbuy: 'OCT Durbuy', op de site geocaching.com.

AL DEZE ZOEKTOCHTEN ZIJN TE VINDEN OP DE SITE WWW.GEOCACHING.COM

DE XTREME CACHE VAN JOËL EN STEPHANE

Op de website heten ze jojocaching en koouye en onze twee liefhebbers van kicks hebben hun grijze cellen fors aan het werk gezet om een route in verschillende etappes voor u uit te stippelen. Moeilijkheidsgraad: 5! Opgelet, alleen voor wie tegen een stootje kan en sportief aangelegd is. Waag u ook niet alleen aan dit ultieme avontuur, want het wordt klimmen in de bomen en op rotsen, rivieren oversteken… om de juwelen van de kleine Marie terug te vinden die tijdens een stormachtige nacht gestolen werden.

Naam: Les Bijoux de la Marie, referentie: GC3J93X
http://coord.info/GC3J93X

DE ZOEKTOCHT VAN DE VIDEO

Ontdek zelf de zoektocht van ons videofilmpje dat op de hoogten van La-Roche-Ardenne werd gedraaid. Een tocht van niveau 3, een beetje sportief maar ruim toegankelijk. Het bewijs? Onze cameraman slaagde erin, waarom dan niet u?

Naam: High Deister
Door Zmutt
Referentie: GCCAA7
http://coord.info/GCCAA7

Informatie verzameld op 15/02/2013.

De FIJNPROEVERS-WANDELINGEN

Smulwandeling in de vallei van de Salm. 22/09 *(© MT Vielsalm-Gouvy)*

21/04 Libramont (Libramont-Chevigny)
Culinaire wandeling org. de Vriendenkring Belgacom en de Cyclo Club Chevigny.
Francis Henneaux - +32 (0) 474/85 50 50

28/04 Fraiture (Vielsalm)
Gastronomische wandeling. Ruiters met paard of koets zijn welkom.
Thérèse Wirtz - +32 (0) 495/72 42 81

05/05 Corbion (Bouillon)
Smulwandeling.
SL Corbion - +32 (0) 61/25 01 00
corbion@belgacom.net
www.corbion.synoptic.be

12/05 Fourneau-Saint-Michel (Saint-Hubert)
Smakelijke avondwandeling in het openluchtmuseum van het het landelijke leven in Wallonië.
Marie-Eve Soenen - +32 (0) 84/21 08 90
musees@province.luxembourg.be
www.fourneausaintmichel.be

26/05 Nassogne
Culinaire wandeling Saint-Monon.
Wandeling van 11 km in de bosrijke omgeving van Nassogne met haltes waar lekkere streekgerechten worden voorgeschoteld.
Gaël Lardot +32 (0) 63/23 58 31
tourisme@libramont.be
http://tourisme.libramontchevigny.be

03/07 Recogne (Libramont-Chevigny)
Smulwandeling met verteller - thema "circus"
In geval van regen, is er een vertelavond voorzien als alternatief.
Office du Tourisme +32 (0) 61/27 04 82
gael@lardot.com
www.baladestmonon.be

07/07 Waha (Marche-en-Famenne)
Gastronomische wandeling "La Hédrée gourmande". +/- 8km in de prachtige vallei van de Hedree, met negen haltes waar streekgerechten worden opgediend.
La Hédrée Gourmande asbl - M. Petit
+32 (0) 84/31 31 65 - (0) 485/53 40 06
lahedreegourmande@hotmail.com

16/09 Mirwart (Saint-Hubert)
Wandeling door het prachtige provinciedomein in combinatie met een heerlijk menu dat u aangeboden wordt tijdens het parcours.
Domaine provincial de Mirwart
Jean-Pierre Georgin - +32 (0) 84/36 62 99
domaine.mirwart@province.luxembourg.be
www.province.luxembourg.be

22/09 Vielsalm
Smulwandeling in de vallei van de Salm.
Wandeling van ongeveer 10 km met verschillende proeverijen.
Syndicat d'initiative - Vielsalm
+32 (0) 80/21 50 52 - info@vielsalm-gouvy.be
www.vielsalm-gouvy.be

© GAO

NATAGORA

Twee nieuwe "leden" voor haar tiende verjaardag

Bij de Waalse natuurvereniging Natagora blijft het niet alleen bij woorden, ze voeren ook actie! Discussiëren en ideeën uitwisselen is goed. Beschermen is beter! Samen met haar 15.000 leden beschermt de vzw de plaatselijke fauna en flora.
Om haar 10e verjaardag te vieren, krijgt Natagora Ardennen er twee nieuwe 'ere'leden bij: de mascottes Naora en Mudin. Dit tweetal neemt u mee naar een grote tuin van planten, groenten, waterpartijen en vlinders. Gecreëerd door de jonge illustrator GAO, zullen deze twee kleine naturalisten binnenkort verschijnen op de verschillende publicaties van Natagora.
Ook naar aanleiding van het 10-jarig bestaan, programmeert Natagora tien activiteiten met verschillende thema's. "Het doel is om de natuur efficiënt te beschermen in evenwicht met de menselijke activiteiten" zo herinnert de voorzitter van de regionale afdeling Ardennen ons. Iedereen die zich hiervoor wil inzetten is welkom.

www.natagora.be/ardennecentrale

© René Dumoulin

© Marc Paquay

© Mathieu Gillet

© René Dumoulin

© Philippe Giltos

Natuurhappening " Printemps Grandeur Nature "

" Printemps Grandeur Nature " is één groot natuurgebeuren met o.a. een biomarkt, een atelier nestkastjes bouwen, voordrachten, ideeën voor de tuin, enz. Je kunt er heel veel bijleren over de natuur en je vindt er informatie over hoe je zelf een steentje kunt bijdragen voor het behoud van de natuur. De dag wordt afgesloten met een gratis akoestisch concert door Natasha St Pier (16u30).
20 april 2013 - Walexpo - Libramont.

Vroege vogels

Vroeg in de ochtend ga je, samen met een ornitholoog, op pad om vogels te observeren die hun nesten bouwen en ze te leren herkennen aan hun verschillende gezang.
1 mei 2013. Gratis evenement, vertrek in verschillende dorpen.

Vijvers en poelen weekend

Vijvers en poelen zijn ecosystemen waarin het krioelt van leven. Natuurlijk of aangelegd, vormen ze een levensbelangrijke biotoop voor libellen, watersalamanders, vogels, kikvorsachtigen, waterlelies en nog veel meer. Er valt dus heel wat te observeren en te leren.
1 en 2 juni 2013, op verschillende plaatsen.

Vleermuizencursus

Met de Europese nacht van de Vleermuizen in augustus in het vooruitzicht, organiseert Natagora een cursus over deze kleine zoogdieren. Gedurende enkele avonden worden verschillende aspecten van deze dieren toegelicht: soorten, bedreigingen, bescherming, enz. Beginners en toekomstige natuurgidsen zijn welkom. Voor kinderen is er een pedagogisch gedeelte voorzien met spelletjes, verhalen en animaties.
23 april, 7 mei en 21 mei 2013 - Moulin Klepper - Neufchâteau.

Open Natuurdagen

Natagora beheert en onderhoudt 4300 ha natuurreservaten. De meeste van deze gebieden zijn niet toegankelijk voor publiek om de fauna en flora te beschermen tegen gevaar van uitroeiing. Tijdens de Open Natuurdagen kan men er uitzonderlijk een kijkje nemen en de rijke natuur bewonderen.
18 en 19 mei 2013, op verschillende plaatsen

Natagora organiseert ook begeleide wandelingen, waar men de fauna en flora kan ontdekken in alle facetten.

www.natagora.be

De RANDONAILLES GTA®

Begeleide themawandelingen gevolgd door het proeven van streekproducten.
Vertrek : 14u. Reservering verplicht. 5€/pers. ; - 12 jaar : gratis.
La Maison de la Randonnée GTA Belgique
Tél.: +32 (0) 61/68 86 11 - contact@randonailles.be - www.randonailles.be

In de Ardennen

9/07 Herlinval (La Roche) *"De Cheslin en aardbeien "*
18/07 Erneuville (Tenneville) *" Rnuveye nin vos botines " (Vergeet uw laarzen niet)*
25/07 Amberloup *" Langs de Laval en de Ourthe - streekmarkt"*
1/08 Hatrival (Saint-Hubert) *" De molens van de abdij "*
8/08 Redu *"Langs de Lesse"*
8/08 La Roche *" Op ontdekking van de legendarische draaiende steen "*
15/08 Nog te bepalen
22/08 Amberloup *" De legende van La Bonne Dame – feestelijke streekmarkt "*

In de Famenne

31/07 Marche-en-Famenne *" Ontdekking van de Fond des Vaulx en La Calestienne "*
6/08 Jenneret (Durbuy)
"Ontdekking van het dorp, haar soep, haar bioproducten en recepten"

In de vallei van de Salm

1/05 Goronne *" De open plek in het bos van Farnières "*
13/08 Vielsalm *"De behekste plaats Bonalfa"*

In het natuurpark de 2 Ourthes

4/07 Houffalize *"In het spoor van kleine forten "*
9/07 Herlinval (La Roche) *" De Cheslin en aardbeien "*
17/07 Courtil *" Van water tot Lupulusbier "*
18/07 Tenneville
25/07 Amberloup *" Langs de Laval en de Ourthe - streekmarkt "*
8/08 La Roche *" Op ontdekking van de legendarische draaiende steen "*
13/08 Vielsalm *" De behekste plaats Bonalfa "*
17/08 Courtil *" Van water tot Lupulusbier "*
22/08 Amberloup *" De legende van La Bonne Dame - feestelijke streekmarkt "*

In het natuurpark Haute-Sûre & Forêt d'Anlier

3/07 Bastogne *" Landschappen en anekdoten "*
10/07 Marbehan *" Het dorp Rulles "*
17/07 Vaux- sur- Sûre *" Zoete plezier in onze parken en tuinen "*
24/07 Chêne *" Wandeling met paard en kar"*
31/07 Fauvillers *" Het dorp Bodange "*
7/08 Martelange *" Van de Passerelle des Oiseaux naar La Tannerie "*
21/08 Neufchâteau *" Het kasteel van Neufchâteau "*
28/08 Habay-la-Neuve *" Les fermes gourmandes " (proeverijen op de boerderij)*

Randonnailles in de GAUME

" sprankelend en fleurig "

Dit jaar zullen de Randonnailles in de Gaume" sprankelend en fleurig" zijn! De wandelaars zullen kennismaken met mousserende dranken uit de streek (bier, cider en schuimwijn) en langs landelijke paden op zoek gaan naar wilde bloemen met verborgen krachten. Een sportief programma voor een hete zomer in de zonnige Gaumestreek.
Na de wandeling en de bezoeken wordt er geproefd van streekproducten: zoet, zout en met bubbels.
De Randonailles vinden plaats op woensdag 17/07, 24/07, 31/07, 07/08, en 14/08
Deelname : 12 €/ pers. - kind.: -12 jaar : 6 €
Reservatie verplicht. *Maison du Tourisme de Gaume*
Tel. : +32 (0) 63 57 89 04
mtg@soleildegaume.be - www.soleildegaume.be

Bezoeken :

- Wijnkelder van Le Poirier du Loup in Torgny en natuurreservaat
- Biermuseum in Orval en geneeskrachtige plantentuin
- Ciderbedrijf " La Pomme Lorraine " in Thonnelle en wandeling met als thema eetbare planten
- Brouwerij Millevertus in Breuvanne en " landelijke paden " in Ansart
- Brouwerij " Le Charmoy " in Mouzay en wandeling met als thema wilde planten

De Randonailles zijn een organisatie van "La Maison du Tourisme de Gaume" met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling INTERREG IV A, het Waalse Gewest, de provincie Luxemburg, APAQ-W en Valvert.

Drie foto's © Olivier Embise/CRIE Saint-Hubert

Escapades van DÉFI NATURE

"De beste ontdekkingen doe je met je eigen ogen." Dat zou de slagzin kunnen zijn van Défi Nature. Al meer dan 20 jaar organiseert deze vzw natuuractiviteiten voor jong en oud, beginners en ingewijden. Vogels observeren, bloemen onderscheiden, burlende herten of beverconstructies bewonderen...
Défi Nature toont aan dat milieubeschermen van groot belang is voor onze gezondheid.
Ze organiseren verschillende weekends en stages van maart tot december.
www.defi-nature.be

De activiteiten van VERT POMME

Bij de vzw Vert Pomme komen we meer te weten over biodiversiviteit en hoe we meer gebruik kunnen maken van onze lokale natuurlijke rijkdommen. De moestuin, boomgaard en teenakker staan open voor iedereen die op zoek is naar een eenvoudigere en vooral gezondere levensstijl. Van maart tot november worden er allerlei animaties georganiseerd: fruitbomen snoeien, koken met planten uit de natuur, paddenstoelenwandeling, nachtvogels kijken en andere afspraken waarop natuurliefhebbers worden uitgenodigd.
www.vert-pomme.info

De activiteiten van het CRIE

(Regionaal Centrum voor natuur en milieu educatie)

Workshops Weetjes over de natuur

De zesde editie van "les ateliers du savoir-faire" vindt plaats op zondag 21 april. Tijdens de verschillende workshops koken, sieraden, massage en tuinieren krijg je heel wat tips en trucs. En verder is er animatie waar klein en groot plezier aan zullen beleven: houten spelletjes, grimage, ezeltochtjes, bar en muziek. Alles helemaal gratis!
21 april 2013 van 13u30 tot 18u.

Kruidencursus

Verspreid over drie halve dagen, wordt je ingewijd in de herboristerie en leer je producten bereiden voor familiaal gebruik. Al doende leer je de heilzame werking van medicinale planten kennen.
Op het programma: bereiding van keeltabletten, dievenazijn (versterkt het immunitair systeem) en anti-rimpelcremes.
27 april, 25 mei en 15 juni van 9u30 tot 12u30. Een tweede groep van 14u tot 17u. (bij voldoende inschrijvingen).

Vogels spotten

Op zaterdag 27 april kan je alles te weten komen over het fascinerende leven van de vogels: hun gedrag, gezang, eetgewoonten, enz. Geen enkele ornithologische voorkennis is nodig, alleen één ding moet je meebrengen: nieuwsgierigheid … en een verrekijker als je er eentje hebt!
27 april 2013 van 9u tot 12u.

Bij het CRIE kunnen kinderen (6-15 jaar) ook op avontuurlijke stage komen. Verschillende thema's: bivak, vrienden van het bos, natuurpieten, enz. Natuurlijk is elke stage aangepast aan de leeftijd van de kleine exporteurs.

www.criesthubert.be
www.crieanlier.be

STREEKmarkten

01/01->31/12 Chassepierre
Zondag van 8u tot 12u.
+32 (0) 473/75 01 31
marc.poncin@chassepierre.be

01/01->31/12 Han (Tintigny)
Vrijdag van 17u tot 20u in de overdekte hall.
+32 (0) 63/44 00 68

01/01->31/12 Orgeo (Bertrix)
Zaterdag van 15u tot 18u30.
Ferme du Bijou - +32 (0) 61/ 41 16 30
christine.ansay@skynet.be

01/01->31/12 Paliseul
Om de twee weken, vrijdag van 17u tot 21u.
+32 (0) 61/ 28 77 37

Van april tot september
Marche-en-Famenne
Om de twee weken op La Place Roi Albert, vrijdagavond van 15u tot 20u.
Ville de Marche-en-Famenne
+32 (0) 84/32 70 39
www.marche.be

11/05 Marcourt (Rendeux)
Van 14u tot 18u. - Place de l'Eglise.
RSI Marcourt-Beffe - +32 (0) 84/47 77 91
info@marcourt-beffe.be
www.marcourt-beffe.be

19/05 Champlon (Tenneville)
Van 10u30 tot 18u30. La Maison du Ski - Rue Grande , 94 - 6971 Champlon.
Bernard Valentin – +32 (0) 84/38 77 39
tourisme@champlon.info
www.champlon.info

IN JULI EN AUGUSTUS

Hives (La Roche-en-Ardenne)
Elke dinsdag van 17u. tot 20u30, dorpsmarkt + "Petit train gourmand".
Anne Gérard +32 (0) 497/78 78 01

Marcourt (Rendeux)
Elke woensdag van 17u tot 21u. Place de l'Eglise.
RSI Marcourt-Beffe
+32 (0) 84/47 77 91 - info@marcourt-beffe.be
www.marcourt-beffe.be

Streekmarkt De twee Ourthes
Op donderdag van 17u tot 20u in Amberloup, Bertogne of Tenneville.
SI Sainte-Ode - + 32 (0) 61/32 88 01
info@sainte-ode.be
www.sainte-ode.be

Nassogne
Vrijdag 05/07, 26/07, 09/08 en23/08
Van 17u tot 21u. Place communale.
OT Nassogne +32 (0) 84/22 15 58
tourisme.nassogne@skynet.be

26->29/07 Libramont (Libramont-Chevigny)
Landbouwbeurs
De grootste openlucht landbouwtentoonstelling in Europa met elk jaar zo'n 200.000 bezoekers, 1500 exposanten op een site van 300.000 m^2.
Bosbouwdemonstraties op 30 en 31 juli.
De grote streekmarkt "L'Ardenne Joyeuse" bevindt zich in het midden van de landbouwbeurs.
SR Cheval de Trait ardennais
+32 (0) 61/23 04 04
info@foiredelibramont.com
www.foiredelibramont.com

Brussel, woensdag 18 september
"La ronde des saveurs"
Place du Luxembourg - Elsene
Elk jaar wordt er in Brussel een Luxemburgse streekmarkt georganiseerd. Meer dan zestig producenten uit Belgisch Luxemburg zakken af naar de hoofdstad om er het beste van onze provincie aan te bieden. Dit jaar is Bulgarije te gast.
www.promelux.be

"PICKNICKEN IN DE TUIN" in Rendeux

Na het succes van vorig jaar, staat Wallonië ook dit jaar in het teken van de Gastronomie. Ter gelegenheid hiervan worden er picknicken georganiseerd in verschillende Waalse tuinen en parken.
Picknicken met de familie of met vrienden onder een warm lentezonnetje of onder de schaduw van een boom, dat is genieten van de goede dingen van het leven.
Vergeet stress, ontspan je, proef in goed gezelschap van de lokale gastronomie en ontdek de mooiste parken van Wallonië. "Picknicken in de tuin" valt in de smaak en is bevorderlijk voor het goede humeur.
Op zondag 26 mei, kan je in onze provincie picknicken in het arboretum van Rendeux. Animatie voor kinderen (en volwassenen) is voorzien tussen 11u en 17u.
Mogelijk om picknick en deken te reserveren.

www.jardins.tourismewallonie.be
www.lawalloniedessaveurs.be
Tél.: +32 (0) 474 28 35 17
Gratis toegang.

Le LUXEMBOURG BELGE, une terre à découvrir

Belgisch Luxemburg, een ontdekking waard

2 REVUES exceptionnelles et complémentaires
2 uitzonderlijke en complementaire tijdschriften

"LUXEMBOURG TOURISME"

"REGARDS D'ARDENNE" "BLIK OP DE ARDENNEN"

Pour une découverte touristique, culturelle et gastronomique

Voor een toeristische, culturele en gastronomische ontdekking

Pour les amoureux de la nature, du terroir et des rencontres

Voor de liefhebbers van natuur en streekproducten

"Luxembourg Tourisme" en pratique - praktisch

4 n°s/an - jaar . Version complète en FR + quelques articles en NL - volledige versie in het Frans + enkele artikels in het Nederlands. Payant - betalend :
- en Belgique - in België : 10€/ an - jaar
- à l'étranger - buitenland : 13€/ an - jaar
à verser au compte-te storten op rekening :
068-2116037-09 - FTLB - La Roche

"Regards d'Ardenne" en pratique - praktisch

2 n°s/an- jaar - version complète - volledige versie
- en français : "Regards d'Ardenne"
- in het Nederlands : "Blik op de Ardennen"
Gratuit - gratis

© P.Willems/FTLB, Fromagerie des Tourelles, PNDO, Madeleine Remy

www.luxembourg-tourisme.be

Fédération touristique du Luxembourg belge
Quai de l'Ourthe, 9 - B-6980 La Roche-en-Ardenne
+32 (0) 84/ 411 011 - info@ftlb.be

"CHEZ TANTE ALICE" (Durbuy)

"Ontvangen zoals wij graag ontvangen worden"

Op een boogscheut van Durbuy, worden natuurliefhebbers warm onthaald in de B&B "Chez Tante Alice" . Het charmante huis van natuursteen en de tuin die grenst aan de rivier en het bos, stralen rust en sereniteit uit. De vier comfortabele kamers hebben elk het universum van een schrijver uit de streek als thema. Bij Tante Alice worden tijd en gezellige momenten gekoesterd. Het enthousiasme van de gasten is het levende bewijs dat de slogan van de gastheren "ontvangen zoals wij graag ontvangen worden" geen ijdele woorden zijn !
Tip: In samenwerking met Riveo biedt Tante Alice animatie voor vissers.

Een wandelweekend

Op 8 en 9 juni 2013, worden wandelaars verwacht in de B&B voor een gezellig weekend.
De gastvrouw Marie-France, maakte van haar passie een beroep en werd natuurgids. Tijdens het weekend begeleidt ze twee wandelingen (20 en 10 km) die vertrekken vanuit de B&B. Tijdens het parcours laat zij de wandelaars kennismaken met verschillende aspecten van deze prachtige streek.

Chez Tante Alice
Aisne, 52
B-6941 Aisne-sous-Heyd (Durbuy)
+32 (0) 86 21 29 40
info@cheztantealice.be
www.cheztantealice.be

© Chez Tante Alice

© Colette Mottet

BEWEGWIJZERD RUITERPAD in Wellin

In Wellin kunnen talrijke wandelingen gemaakt worden door de bosrijke omgeving. Sinds kort kunnen ruiters en hun paard er een nieuw parcours van ongeveer 22 km uitproberen. Het geeft ze de kans om de bossen te doorkruisen en niet minder dan zeven bosuitzichten te ontdekken. Het lusvormige parcours start en eindigt in Chanly en toont de Ardennen op haar mooist.

Office du Tourisme de Wellin
+32 (0) 84 43 00 45
fabienne.laurent@wellin.be

EEN ROADBOOK VOOR AUTOMOBILISTEN

Rochefort, Marche, Nassogne

Ontdek jij graag nieuwe plekken met de auto, dan is dit roadbook iets voor jou. De lokale actiegroep RoMaNa gaf eerder al een gids uit met wandelingen in de regio Rochefort - Marche -Nassogne. Vandaag worden ook de automobilisten verwend met een roadbook. Aan de hand van vier circuits kunnen ze de streek en haar voornaamste bezienswaardigheden ontdekken. Naast de gedetailleerde routebeschrijvingen vind je in het roadbook ook praktische informatie en interessante stopplaatsen op de verschillende parcours. Het roadbook is gratis te verkrijgen bij de toeristische informatiekantoren ter plaatse..

Maison du Tourisme de Marche & Nassogne
+32 (0) 84 34 53 27 - infotourisme@marche.be
www.tourisme-marche-nassogne.be

VERKLARING

Boswachter – jachtopzichter – veldwachter
Wat is hun rol ?

Naar aanleiding van ons artikel over het burlen van het hert (Blik Op no.2), geeft Olivier EMBISE van het CRIE van Saint-Hubert ons enkele toelichtingen over de specifieke taken van onze boswerkers.

"Kort samengevat: een boswachter is een ambtenaar die voor het Waalse Gewest werkt in het Departement Nature & Forêt (DNF). Hij ziet er op toe dat de bosregels worden toegepast. Zijn voornaamste taak is de bosbouw, maar hij beheert ook het houtbestand, hij ziet toe op het verkeer in het bos, de natuurbescherming en de regulering van de jacht en de visserij… Een jachtopzichter, die werkt in opdracht van een eigenaar of huurder van een particulier jachtgebied. Hij houdt zich niet bezig met bosbouw enz. maar in hoofdzaak met het organiseren van de jachten in een bepaald gebied (afsluitingen, uitkijkposten, schietzones, voederen van de dieren, drijfjacht, pirsch …). Hun taken zijn dus verschillend en zij verdedigen ook verschillende belangen: publieke vs. particuliere. Een veldwachter ten slotte werkt voor een particuliere eigenaar. Hij beheert de jacht, visserij en de bosbouw op privaat gebied."

Mails en Brieven

"Met onze Ardense roots, hervinden wij bij het lezen van uw tijdschrift de parfum van onze kindertijd, deze van onze ouders en grootouders. Proficiat met uw werk. Dat Blik op de Ardennen nog lang mag bestaan!."
J. Melin - Embourg

"Gefeliciteerd met deze prachtige publicatie, voor de diversiviteit van de onderwerpen, altijd interessant, voor de redactie en de lay-out. Deze mooie streek verdient 1000 maal een "vitrine" zoals dit. Het magazine is zoveel meer dan een gewone toeristische gids."
C. Drion - Bruxelles.

"Ik vind dit magazine echt goed gemaakt en heel interessant. De onderwerpen zijn "dicht bij huis" en dikwijls weten we er weinig - om niet te zeggen niets - van af. Felicitaties aan de redactie."
N. Bertrand - Erneuville

Droom jij weg in de Ardense bossen ? Geven de weidse uitzichten je een gevoel van vrijheid ? Zijn de verrukkelijke smaken en de hartelijke Ardenners een balsem voor je hart ?

Is dit zo, laat het ons dan weten ! Vertel ons wat je opviel: een geur, een plek, een persoon, het maakt niet uit wat je ervaringen zijn, wij willen het lezen!

Stuur ons gewoon een mailtje of laat een bericht op onze Facebook pagina: Luxembourg belge.
Tot dan !

Het magazine rond de natuur en de streek van Belgisch Luxemburg
de Ardennen BLIK OP
regardsdardenne@ftlb.be

Verschijnt 2 keer per jaar.

Adres van de redactie
Regards d'Ardenne c/o FTLB
quai de l'Ourthe, 9
B-6980 La Roche-en-Ardenne
regardsdardenne@ftlb.be

Officieel orgaan van de Toeristische federatie van Belgisch Luxemburg VZW (FTLB) - Koninklijke maatschappij
Tel.: +32 (0) 84 411 011
Fax: +32 (0) 84 410 439
info@luxembourg-tourisme.be

Verantwoordelijk uitgever
Sabine Vandermeulen
Directeur FTLB
Quai de l'Ourthe, 9
B-6980 La Roche-en-Ardenne
D/2013/5046/6

Redactiecomité

Voorzitter: René Collin

Hoofdredactrice: Anne Segers

Werkten mee aan dit nummer: Pascale Ghislain, Pascal Willems, Jacques Cornerotte, Mickaël Mathis

Correctie: France Perin, Christiane Dujardin, Marjorie Dumont

Lay-out: Grafische dienst van de FTLB: Sandrine Preud'Homme, Anne Segers, Gilles Bissot

Vertaling: Lingua T - FTLB/A.Goris/R.Delaet

Coverfoto's: © Laëtis - Reportage 2012

Foto's binnenin (behalve vermeld): FTLB/ P.Willems/ A.Segers/ G.Bissot/ J.Cornerotte/ P.Ghislain/ M.Mathis

Oplage: 7000 exemplaren

Gratis

Druk: Imprimerie Exe (L)

Blik op de Ardennen draagt zorg voor het milieu. Het magazine is gedrukt op papier dat afkomstig is van duurzaam beheerde bossen (PEFC) en van gecontroleerde en gecertificeerde loten.

Voor de artikels is enkel hun auteur aansprakelijk.
Reproductie, zelfs gedeeltelijk, van artikels en illustraties die in Blik op de Ardennen verschenen, is verboden behoudens voorafgaand akkoord van de redactie.

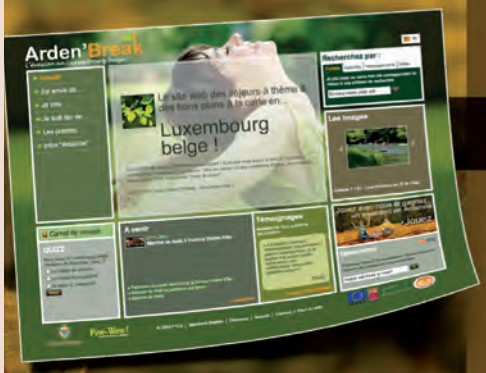
Met de steun van
de Provincie Luxemburg

FTLB
Province de Luxembourg
LA WALLONIE LA CHALEUR DE VIVRE

www.arden-pow-wow.be
Mijn stam in Belgisch Luxemburg

De website voor families :
- *De kleine ontdekkertjes (0-3 jaar)*
- *De avonturiers (3-6 jaar)*
- *De stoutmoedigen (6-12 jaar)*

www.arden-break.be
Ertussenuit in Belgisch Luxemburg

De website voor themaverblijven en goede ideeën à la carte...

www.arden-nature.be
Belgisch Luxemburg, pittig en rustig !

De website voor de natuurliefhebbers, te voet, met de MTB of te paard...

U kunt deze brochures bestellen per post, mail of via www.luxemburg-toerisme.be
Fédération touristique du Luxembourg belge - quai de l'Ourthe, 9 - B-6980 La Roche-en-Ardenne
Tel. : +32 (0)84/411 011 - info@ftlb.be

❑ Algemene informatie
❑ Hotels
❑ Vakantiewoningen en gastenkamers
❑ Camping
❑ De natuur in galop

Naam : ..... Voornaam : .....
Adres : .....
.....
E-mail : .....
Tel : .....

Op deze kaart vind je de locaties die aan bod komen in de verschillende artikels van dit nummer. Elk artikel heeft een referentiecode (bv. Manhay C1) die het zoeken vergemakkelijkt.

In het volgend nummer...

Het Ardense trekpaard

In de Ardennen zijn nog vele activiteiten weggelegd voor trekpaarden. Ze maken zich o.a. geliefd als efficiënte werkkracht. Hun Ardense meesters vertellen gepassioneerd over hun ervaringen en hun leven met deze imposante viervoeters.

De Ardennen ondergronds

Wij vervolgen onze betoverende kennismaking met de rijke Ardense ondergrond: van de coticule in Vielsalm naar de prachtige grot van Hotton, één van de grotten uitgesneden in de kalkrotsen van de Calestienne.

De Grote Routepaden

Sportieve uitdagingen of prachtige escapades, de Grote Routepaden zijn gekend bij veel wandelaars. Sinds kort is er een nieuwe route tussen Dinant en Arlon. Wij bekijken een deel van deze route van naderbij.

De Duitse Eifel

Grenzend aan de Ardennen, ligt de Eifel, een ongerept en afwisselend natuurgebied. Veenlanden en bossen, kalkgraslanden en typische dorpen... in de Eifel leven natuur en mens in perfecte harmonie.

